

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2021

Eliška Hankovcová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA**

PLZEŇSKÁ ČINOHRA POD VEDENÍM NATÁLIE

DEÁKOVÉ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eliška Hankovcová

Specializace v pedagogice

Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Věra Zelenková, Ph.D.

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 27.4. 2021

Hankovcová Eliška

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Věře Zelenkové, Ph.D. za čas a trpělivou péči, kterou mé práci věnovala, a její cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat MgA. Natálii Deákové za poskytnutí rozhovoru a nebývalou ochotu. V neposlední řadě patří velký dík mé rodině a přátelům za jejich podporu během mých studií.

OBSAH

1 ÚVOD.....	1
2 HISTORIE A ORGANIZACE DIVADLA J. K. TYLA.....	3
2.1 Historie divadelnictví v Plzni.....	3
2.2 Organizace Divadla J. K. Tyla.....	5
3 NATÁLIA DEÁKOVÁ.....	7
4 NATÁLIA DEÁKOVÁ V UMĚLECKÉM VEDENÍ.....	9
4.1 Nástup do funkce.....	9
4.2 Umělecké cíle.....	10
4.3 Odchod z funkce.....	11
5 DIVADELNÍ SEZÓNY 2013/14–2018/2019.....	13
5.1 Sezóna 2013/2014.....	13
5.1.1 Dramaturgická linie.....	14
5.1.2 Režijní linie a změny v souboru.....	14
5.1.3 Bůh masakru.....	15
5.2 Sezóna 2014/2015.....	16
5.2.1 Dramaturgická linie.....	16
5.2.2 Režijní linie a změny v souboru.....	18
5.2.3 Flamendr.....	19
5.2.4 Škoda!.....	21
5.3 Sezóna 2015/2016.....	22
5.3.1 Dramaturgická linie.....	22
5.3.2 Režijní linie a změny v souboru.....	23
5.3.3 Vojcek.....	24

5.3.4. Plzeň 1953	27
6.4 Sezóna 2016/2017	28
6.4.1 Dramaturgická linie	29
6.4.2 Režiséři a změny v souboru.....	29
6.5 Sezóna 2017/2018	30
6.5.1 Dramaturgická linie	31
6.5.2 Režiséři a změny v souboru.....	32
6.5.3 Viral.....	32
6.6 Sezóna 2018/2019	34
6.6.1 Dramaturgická linie	34
6.6.2 Režiséři a změny v souboru.....	35
7 ZÁVĚR.....	36
8 RESUMÉ	38
8.1 Resumé v českém jazyce.....	38
8.2 English Resumé.....	39
9 SEZNAM LITERATURY	40
9.1 Sekundární literatura	40
9.3 Elektronické zdroje	41
10 PŘÍLOHY	47

1 ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je vývoj plzeňské činohry pod vedením divadelní režisérky Natálie Deákové. K jeho výběru mě vedl zejména blízký vztah k plzeňskému divadlu J. K. Tyla. Pocházím z Plzně a měla jsem tedy již od mala možnost místní divadlo navštěvovat, a to se tak stalo významnou součástí mého života. Navíc mě s divadlem několik let pojí i vazba profesní, pracuji na pozici uvaděčky v Novém divadle a dostala jsem příležitost být součástí i dalších projektů pod záštitou divadla (*Noc s operou, Literární kavárna*).

Natália Deáková byla první ženou na pozici umělecké ředitelky plzeňského činoherního souboru. Od jejích předchůdců ji odlišoval i nízký věk, do vůdčí pozice nastoupila ve třiceti letech. Režisérka plzeňský soubor vedla šest sezón (2013/14–2018/19). Za dobu jejího působení uvedla činohra přes čtyřicet titulů.

Cílem textu je představit Natálii Deákovou a její činnost v plzeňském Divadle J. K. Tyla (DJKT). Záměrem práce je sledovat vývoj činoherního souboru, prezentovat umělecké vize, se kterými režisérka do Plzně přicházela, a jakým způsobem je naplňovala. Výchozím předpokladem práce je domněnka, že nová umělecká šéfka se snažila o výraznou proměnu souboru jak po stránce dramaturgické, tak po stránce personální. Usilovala o proměnu plzeňské činohry v moderní soubor, jenž drží krok s trendy současného divadla, vychovává si svého diváka a zároveň plní reprezentativní funkci jediného profesionálního činoherního souboru v kraji.

Práce je rozdělena do dvou částí. V první části bude krátce představena historie plzeňského divadla pro doplnění potřebného kontextu divadelní tradice v západočeské metropoli. Následně bude zařazena kapitola seznamující čtenáře s Natálií Deákovou a její prací. Závěrem první části budou popsány okolnosti jejího plzeňského angažmá, umělecké cíle a představy o směřování činohry pod jejím vedením.

Druhá část práce bude zaměřena na popis jednotlivých divadelních sezón, za jejichž umělecký program byla Natália Deáková zodpovědná, a činoherních premiér, které byly v těchto sezónách uvedeny. Bude sledovat, jak uváděné tituly korespondovaly s avizovanými záměry a cíli uměleckého vedení a zaměří se i na divácký a kritický ohlas představovaných inscenací.

V rámci práce na tomto textu vznikl i rozhovor s Natálií Deákovou, který je přiložen. Režisérka v něm odpovídala na otázky týkající se jejího působení v Plzni, a tak rozhovor posloužil i jako jeden ze zdrojů informací pro tuto práci. Kvůli vládním opatřením zavedeným během pandemie koronaviru byly po většinu doby vzniku práce uzavřeny knihovny i archivy, a text tak z velké většiny vznikl s oporou v internetových zdrojích a zpřístupněné digitální knihovně *Kramerius*. Tématem práce je poměrně nedávná kapitola z historie Divadla J. K. Tyla, a i proto byly hlavními zdroji publikace vzniklé pod záštitou divadla samého – almanachy¹ shrnující léta 2010–2020, divadelní programy a časopis *Divadelní revue DJKT*. Pro kapitolu o historii divadla byla významným pramenem kniha *Dějiny města Plzně 3*, ve které historii plzeňského divadelnictví pečlivě a rozsáhle popsali Vlasta Smoláková a Mojmír Weimann. Bakalářská práce také obsahuje obrázkovou přílohu s fotografiemi z vybraných inscenací.

¹Almanach DJKT shrnující roky 2015–2020, který je užit jako jeden ze zdrojů informací, nebyl dosud oficiálně publikován. Pro účely vypracování práce ho v elektronické podobě laskavě poskytla dramaturgyně souboru Klára Šindelářová Špičková.

2 HISTORIE A ORGANIZACE DIVADLA J. K. TYLA

2.1 Historie divadelnictví v Plzni

Historie divadla v Plzni je bohatá a sahá až do 18. století. Z té doby máme doklady o prvních německých představeních. První zmínky o českých představeních jsou pak z počátku 19. století.² Konkrétně existují záznamy o představeních her *Roztržiti* a *Osvobození Plzně od táboritů roku 1434*.³

V Plzni byla silná tradice kočovného divadla, ale stálá scéna se zde otevřela až v roce 1832. Tehdy začal provoz Městského právovárečného divadla. V prvních letech se zde však hrálo spíše německy. K obratu došlo až v roce 1863, kdy se měšťané zasadili o to, aby se uváděly inscenace v češtině a němčině ve spravedlivém poměru. Od roku 1865 se pak divadlo stalo výhradně českým. Významnou osobností této doby byl obrozenecký divadelník Pavel Švanda ze Semčic, jemuž bylo nové české divadlo předáno k vedení a jenž pozvedl plzeňskou scénu na úroveň významných pražských divadel tehdejší doby.⁴

V Městském právovárečném divadle fungoval provoz až do roku 1902. Na počátku nového století se dne 27. září 1902 v Plzni slavnostně otevřela budova Městského divadla (dnes známá jako Velké divadlo). Zahajovacím představením byla Smetanova opera *Libuše*.⁵

Divadlo však mělo v té době za sebou půl století poměrně bouřlivého vývoje. Kvůli častému střídání ředitelů provoz divadla opakovaně zasáhly finančními problémy, což se nakonec odráželo i ve složení repertoáru, který často tíhnul k povrchnosti ve snaze nalákat větší počty diváků (inscenace *Loutková víla*, *Není v Plzni nad legraci* a další).⁶

Z krize divadlo vyvedl až podnikatel Karel Veverka. Ředitelem byl v letech 1912–1918 a díky jeho práci plzeňské divadlo vstupovalo do éry první republiky se solidní diváckou základnou a finanční stabilitou. Zvedala se i kvalita repertoáru, v sezóně 1918/1919 se na plzeňských prknech uváděla díla ruského modernistického dramatika Leonida Andrejeva (jednu z jeho her, *Ten, který dostává políčky*, dokonce plzeňské divadlo

²Historie divadelnictví v Plzni. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/historie-divadelnictvi-v-plzni>

³ŠTĚPÁNEK, Vladimír. *90 let stálého českého divadla v Plzni*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1955, s. 7.

⁴ČERNÝ, František et al. *Dějiny českého divadla: 3. Činohra 1848–1918*. Praha: Academia nakladatelství Československé akademie věd, 1977, s. 115.

⁵Tamtéž, s. 414.

⁶Tamtéž, s. 274.

uvedlo v české premiéře) nebo kontroverzní osobnosti švédské dramatiky Augusta Strinberga.⁷

I v období první republiky se městskému divadlu dařilo. V roce 1920 byla zřízena malírna, kde mohly vznikat kulisy přímo pro jednotlivé inscenace. Postupně se inovovala i jevištní technika, na jejíž modernizaci se podílel i výtvarník Josef Skupa.⁸ Plzni se v té době představili významní domácí i zahraniční hosté – například Osvobozené divadlo v čele s Janem Werichem a Jiřím Voskovcem nebo herecký soubor Moskevského uměleckého divadla.⁹

Druhá světová válka a následně komunistický převrat v roce 1948 způsobily, že téměř půl století byly celková organizace i kulturní program divadla silně ovlivňovány ideologickými požadavky doby. Do vedení divadla i souborů byli dosazováni ti, kteří vyhovovali režimu, a cenzura ovlivňovala i složení repertoáru. Nelze však říci, že by se plzeňské divadlo zcela podrobilo tlaku doby. Například v roce 1968, za působení ředitele Rudolfa Kubáčka, uvedlo divadlo v reakci na srpnový vpád vojsk Varšavské smlouvy čtyři inscenace se silným vlasteneckým podtextem jako protest proti začínající okupaci. Jednalo se hru *Fidlovačka* Josefa Kajetána Tyla, operu *Braniboři v Čechách* Bedřicha Smetany, hru Pavla Kohouta *August, August, august* a další Tylovo drama *Drahomíra a její synové*. Rudolf Kubáček byl však za tento umělecký protest hned v následující sezóně odvolán z funkce.¹⁰

Už v roce 1955, při příležitosti 90. výročí založení stále plzeňské scény, bylo divadlo přejmenováno na *Divadlo Josefa Kajetána Tyla (DJKT)*. Jméno slavného českého dramatika nese dodnes.¹¹ Významnou událostí bylo otevření Komorního divadla v Prokopově ulici. Nová plzeňská scéna zahájila provoz 4. prosince 1965. Vznikla přestavbou kinosálu a původně měla být jen dočasným sídlem, než se najdou vhodnější divadelní prostory. Nakonec však sloužila divadelním účelům bezmála půl století.¹²

⁷SKÁLA, Adam et al. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018, s. 907. ISBN 978-80-87911-07-5.

⁸ ŠORMOVÁ, Eva et al. *Česká divadla: Encyklopedie divadelních souborů*. Praha: Divadelní ústav, 2000. ISBN 80-7008-107-4. Dostupné také z: http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Divadlo_J._K._Tyla_Plze%C5%88

⁹SKÁLA, Adam et al. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018, s. 911. ISBN 978-80-87911-07-5.

¹⁰ Tamtéž, s. 970–971.

¹¹SKÁLA, Adam et al. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018, s. 963. ISBN 978-80-87911-07-5.

¹² Tamtéž, s. 970.

Během sametové revoluce v listopadu 1989 bylo plzeňské divadlo, stejně tak jako další divadla v republice, jedním z center lokálního revolučního dění. Významnou osobností polistopadového vývoje plzeňského divadla byl Jan Burian, který působil ve funkci ředitele DJKT celých 18 let, v letech 1995–2013.¹³ Přelomem v novodobých dějinách bylo zřízení nové divadelní budovy v Jízdecké ulici. Na jaře roku 2014 bylo trvale uzavřeno Komorní divadlo, které již nevyhovovalo nárokům čtyřsouborového divadla. Novým zázemím se od 1. září 2014 stalo Nové divadlo. Moderní budova otevřela nové inscenační možnosti. Je rozdělena na Novou scénu a Malou scénu, jež nahradila komornější prostor Divadelního klubu. Provoz Nového divadla byl slavnostně zahájen představením Smetanovy opery *Prodaná nevěsta*.¹⁴

Na závěr této kapitoly bychom rádi zmínili i poznatek Mojžíra Weimanna, bývalého ředitele plzeňského divadla. V publikaci *Dějiny města Plzně 3* zmiňuje fakt, že v Plzni, na rozdíl od jiných českých měst, nikdy nevznikla nezávislá scéna orientující se na alternativní divadlo. Tato skutečnost by mohla mít podle něj vliv na to, že plzeňské publikum stále zůstává spíše konzervativním.¹⁵ Na konzervativnost narazila i Natália Deáková, když některé z inscenací uvedené během jejího působení v Plzni vyvolaly velmi negativní reakce v diváckých řadách.

2.2 Organizace Divadla J. K. Tyla

V současné době je plzeňské Divadlo J. K. Tyla příspěvkovou organizací, jehož zřizovatelem je statutární město Plzeň.¹⁶ V divadle působí čtyři soubory – činohra, opera, balet a muzikál.¹⁷ Zázemí pro uměleckou činnost souborů tvoří budova Velkého divadla ve Smetanových sadech a Nová a Malá scéna (obě v budově Nového divadla v Jízdecké ulici). Každý soubor má vlastní organizační strukturu, všechny ale odpovídají řediteli divadla. Za divadelní sezónu¹⁸ každý ze souborů uvede průměrně 5-8 premiér.

¹³RACEK, Ilja. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2013*. Plzeň: DJKT, 2014. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocní-zpravy/category/6>

¹⁴Otava, Martin. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2014*. Plzeň: DJKT, 2015. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocní-zpravy/category/6>

¹⁵SKÁLA, Adam. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018. s. 970. ISBN 978-80-87911-07-5.

¹⁶Zřizovací listina. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015, 2.10. 2017 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/zrizovaci-listina>

¹⁷Současnost DJKT. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/soucasnost>

¹⁸Divadelní sezónou je obvykle myšleno období od září do června následujícího roku.

Obecně lze divadelní provoz rozdělit do tří složek: umělecký a technický provoz a správa (zahrnující administrativu a ekonomický provoz). V čele všech uvedených složek stojí divadelní ředitel, dále pak jednotlivé složky fungují na základě dané hierarchie. Umělecký šéf stojí v čele uměleckého provozu, podléhají mu zbylí pracovníci uměleckého provozu od herců a zpěváků až po dramaturgy, režiséry a tajemníky souboru.¹⁹ Z popsané hierarchie vyplývá, že umělecký šéf má rozhodující slovo ve všech důležitých aspektech směřování souboru – spolu s dramaturgy sestavuje repertoár, rozhoduje o personálních změnách v souboru, domlouvá spolupráce s hostujícími tvůrci. Má také možnost oslovit konkrétní autory s žádostí o napsání původního textu nebo iniciovat překlady děl, které jsou vhodné do repertoáru daného souboru.²⁰

Důležitou součástí uměleckého vedení souboru je také dramaturg souboru. Ten spolupracuje jak s uměleckým šéfem souboru, tak s režiséry při tvorbě inscenací. Dramaturgie je profesně velmi obsáhlé povolání, podle Zdeňka Hořínka je toto alespoň základní výčet činnosti divadelního dramaturga: „*V běžné praxi dramaturg vyhledává, vybírá a navrhuje díla, která jsou z hlediska uměleckého i ekonomického vhodná k uvedení na scénu, vypracovává návrh dramaturgického plánu²¹, kriticky se podílí na tvorbě původních her, upravuje dramatické texty, spolupracuje s režisérem na úpravě inscenace, zpracovává program k inscenaci a různé textové materiály pro tisk a propagaci.*“²² Jeden soubor může mít v jednu chvíli několik dramaturgů – tak tomu je i v plzeňské činohře, kde je umělecký provoz náročný a pro jednoho dramaturga by byl těžko zvládnutelný.

U repertoárových divadel²³ je v uměleckém vedení souboru obvykle obsazena i pozice kmenového režiséra souboru. Kmenový režisér je předním režisérem určitého souboru, za sezónu obvykle na dané scéně uvede nejvíce svých inscenací, ve své práci tedy dává důraz na větší kontinuitu. S hereckým ansámblem pracuje pravidelně a systematicky na rozdíl od hostujících režisérů. Režiséři, kteří tvoří v divadle takzvané pohostinsky, se na dané scéně vrací spíše nárazově. Výběr kmenového režiséra zpravidla koresponduje s uměleckými záměry a cíli zbylých členů uměleckého provozu souboru.

¹⁹DVOŘÁK, Jan. *Malý slovník managementu divadla: příručka pro organizátory, producenty, manažery, produkční, studenty a adepty studia divadla, kultury a umění*. Praha: Pražská scéna, 2005. ISBN 80-86102-49-1.

²⁰Rozhovor s Natálií DEÁKOVOU, divadelní režisérkou. Plzeň. 5.12.2020.

²¹Dramaturgický plán je plán připravovaných premiér určitého souboru.

²²HOŘÍNEK, Zdeněk. *Úvod do praktické dramaturgie*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2009, s. 11–12. ISBN 978-8086928-59-3.

²³Základní evropský model divadla, uvádí paralelně více titulů, které tvoří repertoár.

3 NATÁLIA DEÁKOVÁ

Divadelní a rozhlasová režisérka Natália Deáková je původem ze Slovenska. Narodila se 19. června 1981 v Bratislavě. Divadelní režii vystudovala na pražské Divadelní akademii múzických umění (DAMU). Za diplomovou práci²⁴ jí byla udělena Cena děkana.²⁵

V roce 2005 nastoupila jako umělecká šéfka do Činoherního studia v Ústí nad Labem. Zde spolupracovala s dramaturgy Johannou Součkovou a Vladimírem Čepkem²⁶, kteří se později stali jejími kolegy i v DJKT. Krátce po nastoupení do funkce však odešla na mateřskou dovolenou a do ústeckého divadla se později vrátila jako kmenová režisérka. Výraznými režisérskými počiny v Činoherním studiu se staly její inscenace komiksu *Alois Nebel*, dramatické jádro její inscenace bylo pak dokonce využito i ve filmovém zpracování komiksu,²⁷ a zpracování Mahenova *Jánošíka*.²⁸

V roce 2012 se stala režisérkou pro *Český rozhlas Praha*²⁹ a režírování rozhlasových her se intenzivně věnuje dodnes.³⁰ Její rozhlasová tvorba je velmi úspěšná, v roce 2013 se se svou rozhlasovou hrou *Rozhovory s astronauty* (autorkou dramatické předlohy je Felicia Zeller) umístila na 2. místě v kategorii *Drama* na mezinárodním festivalu rozhlasové tvorby *Prix Bohemia Radio*,³¹ stříbrnou příčku obsadila i v roce 2020 s rozhlasovým zpracováním povídky Miloše Urbana *To strašný kouzlo podzimu*.³²

²⁴Tématem práce byla problematika interpretace současné hry ve vztahu k tradici psychologického realismu.

²⁵MgA. Natália Deáková. In: *DJKT* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/mga-natalia-deakova>

²⁶Historie divadla. In: *Činoherní studio* [online]. [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.cinohera.cz/cs/divadlo/historie-divadla/>

²⁷VEDRAL, Jan. Skryté chvění Natálky Deákové. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 6.10.2016 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalie-deakova-jakeho-divaka-si-vychovame-takovy-bude>

²⁸MgA. Natália Deáková. In: *DJKT* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/mga-natalia-deakova>

²⁹MATUŠOVÁ, Sára a Michal TOMĚŠ. Herectví v rozhlasových hrách přestane být v budoucnu tak naivní, jednoznačné a schematické, myslí si Natália Deáková. In: *Český rozhlas* [online]. 23.3.2017 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://prixbohemia.rozhlas.cz/herectvi-v-rozhlasovych-hrach-prestane-byt-v-budoucnu-tak-naivni-jednoznacne-a-7686189>

³⁰VEDRAL, Jan. Skryté chvění Natálky Deákové. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 6.10.2016 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalie-deakova-jakeho-divaka-si-vychovame-takovy-bude>

³¹Výsledky Prix Bohemia Radio 2013. In: *Český rozhlas* [online]. 28.5.2013 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://prixbohemia.rozhlas.cz/vysledky-prix-bohemia-radio-2013-6671003>

³²Online festival Prix Bohemia Radio zná vítěze 36. ročníku. In: *Český rozhlas* [online]. 14.10.2020 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://prixbohemia.rozhlas.cz/online-festival-prix-bohemia-radio-zna-viteze-36-rocniku-8339868>

Po sedmiletém působení v Ústí nad Labem režírovala krátce na větších kamenných scénách, například v Divadle na Vinohradech. Podle jejích slov šlo svým způsobem o přípravu na práci umělecké šéfky plzeňské činohry. Ve vinohradském divadle se mimo jiné musela přizpůsobit městskému divákovi, který je v přístupu k divadlu spíše konzervativní a preferuje klasickou činohru.³³

V Plzni se divákům poprvé představila v roce 2013 inscenací *Je třeba zabít Sekala* vytvořenou pro scénu Komorního divadla DJKT. Pohostinská režie jí vynesla nabídku na post umělecké šéfky plzeňské činohry.³⁴ Návrh přijala a do funkce nastoupila 1. srpna 2013. Ve vedení plzeňského činoherního souboru setrvala šest divadelních sezón (2013/2014–2018/2019), opustila ho 31. července 2019.³⁵ Stále však v činoherním souboru DJKT zastává post kmenové režisérky.³⁶ Z uměleckého vedení plzeňské činohry odešla zejména kvůli své touze více se věnovat divadelní a rozhlasové režii. Režuruje na pražské scéně MeetFactory (inscenace *Psí dny*, *Serotonin* a další) nebo v Národním divadle Brno (inscenace *Mars*).³⁷

³³Host: divadelní a rozhlasová režisérka Natália Deáková. Moderuje Jiří Holoubek. [rozhlasový pořad]. ČRo – Dvojka, 22.3. 2017 11:05. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/imaginarni-svet-ve-vasi-hlave-dokaze-vytvorit-pouze-rozhlas-rika-reziserka-7464380>

³⁴ MgA. Natália Deáková. In: *DJKT* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/mga-natalia-deakova>

³⁵ DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 89.

³⁶Vedení souboru činohry. *DJKT* [online]. 2015 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vedeni-souboru-cinohry>

³⁷ Natália Deáková. *I-Divadlo.cz: Činohra - Alternativa - Muzikál* [online]. Thaleia, z.s., 2003 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/profily/natalia-deakova>

4 NATÁLIA DEÁKOVÁ V UMĚLECKÉM VEDENÍ

4.1 Nástup do funkce

Natália Deáková nastoupila do čela plzeňského činoherního souboru 1. srpna 2013.³⁸ Nahradila ve funkci dosavadního uměleckého šéfa Juraje Deáka³⁹ a stala se vůbec první ženou na pozici uměleckého vedení souboru činohry DJKT.⁴⁰ Spolu s ní se členy souboru stali i režisér David Šiktanc a dramaturgyně Klára Špičková.⁴¹ Nově příchozí tvůrce spojoval hlavně nízký věk. Tehdejší ředitel divadla Jan Burian jejich výběr komentoval slovy: „*Jsou mladí a nadějní.*“⁴² Naději na progresivnější směřování plzeňské činohry, spojené právě s výraznou generační obměnou, vyjadřovali i někteří divadelní kritici na internetových stránkách *Divadelních novin*. Zároveň však nezůstalo bez povšimnutí některých zástupců odborné veřejnosti, že výběr Natálie Deákové a její nástup do funkce neproběhl úplně standardně.

Sezóna 2013/2014 totiž byla sezónou několika personálních změn. Nejvýznamnější z nich byl odchod dosavadního ředitele DJKT Jana Buriana. Ten v srpnu 2013 plzeňské divadlo opustil a stal se ředitelem Národního divadla v Praze. Na jeho místo byl *Uměleckou radou plzeňského Divadla J. K. Tyla* doporučen jako dočasný ředitel Ilja Racek mladší, jenž měl funkci zastávat do doby, než z řádného výběrového řízení vzejde nový adept na post ředitele.⁴³ Tím se nakonec stal Martin Otava, který do funkce nastoupil se začátkem sezóny 2014/2015.⁴⁴ Někteří divadelní kritici spatřovali problém v posloupnosti obsazování jednotlivých postů – tedy v tom, že došlo nejdříve k obsazení funkce hierarchicky nižší. Podle části komentátorů z redakce *Divadelních novin* se personální změny v řadách DJKT měly udát v opačném pořadí – nejprve měla proběhnout volba nového ředitele

³⁸DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 89.

³⁹Shoda příjmení je v tomto případě náhodná, mezi Natálií Deákovou a Juraje Deákem není žádný příbuzenský vztah.

⁴⁰Historie činohry. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/historie-cinohry>

⁴¹Natália Deáková bude šéfkou činohry DJKT. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 12.4.2013 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalia-deakova-bude-sefkou-cinohry-djkt>

⁴²Natália Deáková bude šéfkou činohry DJKT. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 12.4.2013 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalia-deakova-bude-sefkou-cinohry-djkt>

⁴³HULEC, Vladimír. Dočasným ředitelem DJKT by měl být Ilja Racek. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 9.4.2013 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/docasnym-reditelem-djkt-by-mel-byt-ilja-racek>

⁴⁴RACEK, Ilja. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2013*. Plzeň: DJKT, 2014. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocnizpravy/category/6>

a teprve v jeho gesci měl být výběr uměleckého vedení souborů – ale zde se opravdu jedná o názory jednotlivců z řad divadelní kritické obce.⁴⁵

4.2 Umělecké cíle

Už bylo řečeno, že nabídka na umělecké vedení činohry DJKT pro Natálii Deákovou přišla po její plzeňské pohostinské režii. Na scénu Komorního divadla převedla film Jana Křizana *Je třeba zabít Sekala* (autorem jevištní adaptace scénáře byl Martin Františák). I přes syrovost a tíživost námětu inscenace oslovila diváky i kritickou obec. Jana Machalická v závěru své recenze pro *Lidové noviny* napsala: „V každém případě se Natálie Deáková v Plzni uvedla dobře.“⁴⁶ První setkání s Plzní však zafungovalo dobře i pro režisérku. V našem rozhovoru uvedla, že na nabídku šéfovat plzeňskému činohernímu souboru kývla zejména proto, že se jí při zkoušení inscenace pracovalo se souborem velmi dobře a chtěla pokračovat v rozvíjení spatřovaného tvůrčího potenciálu.⁴⁷

Natália Deáková se netajila tím, že do Plzně přicházela v zásadě se dvěma cíli. První byl spojený s vnitřní strukturou souboru. Deáková chtěla umělecký soubor činohry omladit a změnit tak jeho vnitřní dynamiku.⁴⁸ Druhý cíl už směřoval spíše k publiku a celkovému programu činohry. Režisérka chtěla do repertoáru zařadit více původních her (psaných přímo pro plzeňské divadlo) a zaměřit se i na uvádění současné světové dramatiky. Dále vnímala také to, že většinou část plzeňských diváků tvoří abonenti, kteří do divadla chodí celý život, ale mladší generace v hledišti chybí, což by pro budoucnost souboru mohl být problém. Chtěla se proto soustavně věnovat i tvorbě pro mladší publikum, a tak si vychovávat další generaci diváků.⁴⁹

Během pětiletého působení Natálie Deákové v Plzni prošel herecký soubor výraznými změnami. Nová umělecká šéfka se nebála dát příležitosti i mladým, právě vystudovaným hercům, do souboru přijala čerstvé absolventy DAMU – Marka Mikuláška, Ondřeje Vackeho a Vladimíra Pokorného. Dalšími hereckými posilami z řad mladší

⁴⁵ Natália Deáková bude šéfkou činohry DJKT. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 12.4.2013 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalia-deakova-bude-sefkou-cinohry-djkt>

⁴⁶ MACHALICKÁ, Jana. Plzeňský Sekal otevírá i téma žen. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 2013, **XXVI**(42), s. 8. ISSN 0862-5921.

⁴⁷ Rozhovor s Natálií DEÁKOVOU, divadelní režisérkou. Plzeň. 5.12.2020.

⁴⁸ Natália Deáková: Už nejsem vstřícný divák. In: *Vizitka* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas Vltava, 27. 4. 2018, 10:00. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/natalia-deakova-uz-nejsem-vstricny-divak-7193150>

⁴⁹ Natália Deáková: Už nejsem vstřícný divák. In: *Vizitka* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas Vltava, 27. 4. 2018, 10:00. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/natalia-deakova-uz-nejsem-vstricny-divak-7193150>

generace byly Klára Krejsová, Ondřej Rychlý nebo Pavel Neškudla. Umělecká šéfka se však neomezovala pouze na přijímání herců věkově mladších, ale snažila se o souborovou vyváženost a typovou rozmanitost angažovaných umělců.

S naplňováním stanovených cílů Natálii Deákové pomáhali i mladí kolegové, jimiž se obklopila i v organizační sféře činoherního provozu. Již zmiňovaná dramaturgyně Klára Špičková, měla za sebou v době, kdy přišla do plzeňského souboru, již bohatou kariéru. Jako dramaturgyně pracovala v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě a v Divadle Na Fidlovačce⁵⁰ a jako scénáristka se podílela na tvorbě České televize.⁵¹ O rok později přibyla do týmu kmenových dramaturgů i Johana Němcová Součková, která s Natálií Deákovou spolupracovala již v Činoherním studiu v Ústí nad Labem. Zde mimo jiné zdramatizovala román Chucka Palahniuka *Klub rváčů*. Ústecká studiová scéna byla prvním divadlem na světě, které získalo práva k uvedení jevištního zpracování románu. Inscenace se stala kultovní a hrála se s úspěchem deset let.⁵²

I svůj druhý záměr, tedy zahrnout do repertoáru více autorských her a dramatinací, naplňovalo umělecké vedení souboru poměrně svědomitě. Za šest sezón uvedla plzeňská činohra deset inscenací autorských textů napsaných přímo pro soubor: *Jednotka intenzivní lásky*, *Škoda!*,⁵³ *Plzeň 1953*, *Chrtí packa zasahuje*, *Kabaret Burka aneb z českých luhů a hájů*, *Viral*, *50 odstínů (České porno)*, *V žen Karla IV.*, *Zácpa* a *Poslední kšeft*.⁵⁴ Hojně byly uváděny i nové dramatinace českých a světových textů. Některé z nich byly upraveny tak, aby více reflektovaly plzeňské dění a byly tím pádem s regionem více spjaty, například inscenace *Počestné paní plzeňské* nebo *Vila Verdi*.

4.3 Odchod z funkce

Natália Deáková skončila ve funkci umělecké šéfky plzeňské činohry DJKT 31. července 2019. Odchod z funkce proběhl na její vlastní žádost.⁵⁵ Ředitel divadla, Martin

⁵⁰Natália Deáková bude šéfkou činohry DJKT. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 12.4.2013 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalia-deakova-bude-sefkou-cinohry-djkt>

⁵¹Klára Špičková – životopis. In: *Národní divadlo moravskoslezské* [online]. Ostrava: SE-MO Data, 2010 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/osoba/410-spickova-klara.html>

⁵²Johana Němcová. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/johana-nemcova>

⁵³DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015, s. 40–41.

⁵⁴DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 92–117.

⁵⁵Rozhovor s Natálií DEÁKOVOU, divadelní režisérkou. Plzeň. 5.12.2020.

Otava, k jejímu odchodu řekl: „*Myslím si, že nastal čas na názorovou výměnu. Divadlo se vydalo určitým směrem a cítím potřebu komentovat jeho vývoj s jiným člověkem.*“⁵⁶ I sama Natália Deáková v našem rozhovoru řekla, že jedním z důvodů jejího odchodu byl jejich odlišný pohled na směřování činohry. Dalším důvodem pro její odchod byla možnost větší profesní volnosti a prostor realizovat se i mimo plzeňskou scénu.⁵⁷

S odchodem Natálie Deákové se také pojí poněkud emotivní reakce. Gabriela Špalková, plzeňská korespondentka *Divadelních novin*, totiž ve svém článku zpravujícím o personální změně ve vedení činohry DJKT napsala, že „*avizovaná výměna ve vedení činohry spočívá zřejmě v nespokojenosti diváků*“.⁵⁸ Ředitel divadla Martin Otava se v reakci na článek proti této větě ostře vyhranil a v dlouhém komentáři dokonce vyhrožoval podáním žaloby, pokud bude Gabriela Špalková překrucovat jeho výroky, čehož se podle něj dopustila ve zmíněném článku. Je možné, že právě v této reakci kulminovalo napětí, které dlouhodobě mezi recenzentkou a vedením divadla působilo,⁵⁹ avšak s ohledem na postavení Martina Otavy ve veřejném dění se jeho reakce může jevit jako přehnaná a nevhodná.

Natálii Deákovou nahradila na pozici umělecké šéfkyně členka plzeňského hereckého souboru Apolena Veldová, zkušená herečka, která před svým angažmá v Plzni působila mimo jiné i v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě nebo ve Švandově divadle v Praze.⁶⁰ V Plzni působí od roku 2013, šéfkyní činohry se stala 1. srpna 2019.⁶¹

⁵⁶ŠPALKOVÁ, Gabriela. Změny ve vedení DJKT v Plzni. In: *I-DN.cz* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 4.6.2018 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/zmeny-ve-vedeni-djkt-v-plzni>

⁵⁷ Rozhovor s Natálií DEÁKOVOU, divadelní režisérkou. Plzeň. 5.12.2020.

⁵⁸ŠPALKOVÁ, Gabriela. Změny ve vedení DJKT v Plzni. In: *I-DN.cz* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 4.6.2018 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/zmeny-ve-vedeni-djkt-v-plzni>

⁵⁹Rozhovor s Natálií DEÁKOVOU, divadelní režisérkou. Plzeň. 5.12.2020.

⁶⁰Apolena Veldová. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/veldova-apolena>

⁶¹ DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 81.

5 DIVADELNÍ SEZÓNY 2013/14–2018/2019

Následující kapitola bude zaměřena na jednotlivé divadelní sezóny, jejichž umělecký program řídila Natália Deáková. Sezóny budou obecně charakterizovány a bude zkoumáno, jakými prostředky umělecké vedení dosahovalo vytyčených cílů. Mezi hlavní cíle Natálie Deákové patřilo omlazení tvůrčího souboru a uvádění soudobé dramatické tvorby, ideálně pak divadelních her psaných přímo pro plzeňskou činohru. Následně u každé sezóny proběhne podrobnější analýza vybraných inscenací, které ilustrují základní principy umělecké činnosti Natálie Deákové v Plzni.

5.1 Sezóna 2013/2014

Natálie Deáková započala své působení na pozici umělecké šéfky sezónou 2013/2014. Kromě výzev spojených s pracovním začátkem v nové divadelní instituci ji v roce 2014 čekala hlavně poměrně obtížná výzva logistická. Ke konci sezóny, 31. května 2014, bylo natrvalo uzavřeno Komorní divadlo a začal přesun uměleckého provozu do prostor Nového divadla. V nové budově vznikly dvě scény Nová scéna, velký sál se značnou diváckou kapacitou, a Malá scéna, komornější prostor poskytující přímý kontakt s publikem. Bylo tedy nutné zajistit přesun titulů uváděných na scéně Komorního divadla do nových prostor a zároveň začít hledat vhodný dramaturgický program pro Malou scénu.⁶²

V první sezóně svého působení nový umělecký šéf spíše seznamuje s chodem a dynamikou souboru, a tudíž není vlastní dramaturgická profilace tak výrazná jako v sezónách následujících. Sama režisérka v rozhovoru pro *Divadelní noviny* zmínila, že až její třetí sezóna v Plzni byla plně v jejích rukou. Do té doby část repertoáru tvořily projekty a spolupráce nasmlouvané před jejím nástupem do funkce.⁶³ Ve velkých divadelních institucích je organizační nutností plánovat program dopředu, z čehož nutně vyplývá, že plány a činnost jednotlivých vedoucích souborů se budou do jisté míry překrývat.

⁶²OTAVA, Martin. *Divadlo J. K. Tyla: Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2014* [online]. Plzeň: DJKT, 2015 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocní-zpravy/category/6>

⁶³RAUS, Jan. Natália Deáková: Jakého diváka si vychováme, takový bude. In: *Divadelní noviny* [online]. 6.10.2016 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalie-deakova-jakeho-divaka-si-vychovame-takovy-bude>

5.1.1 Dramaturgická linie

Činohra uvedla v této sezóně šest premiér. Jednalo se o inscenace *Kráska z Leenane* z pera irského dramatika Martina McDonagha, jednoho z nejvýraznějších autorů dnešní doby známého pro svůj nihilismus a často drsné dějové zápletky,⁶⁴ situační komedii Anthony Nielsona *Lháři*, americké drama *Srpen v zemi indiánů*, za nějž jeho autor, Tracy Letts, obdržel uznávanou Pulitzerovu cenu, dramaturgii Dostojevského románu *Hráč*, francouzskou tragikomedii *Bůh masakru* a jevištní adaptaci filmového scénáře *Unaveni sluncem*.⁶⁵

Většina z těchto inscenací měla svou premiéru původně v sále Komorního divadla nebo v Divadelním klubu, přidružené studiové scéně. Tyto inscenace (konkrétně *Kráska z Leenane*, *Lháři*, *Hráč* a *Bůh masakru*) musely později být přesunuty buď na jeviště Velkého divadla, nebo do prostor nové divadelní budovy.

Obecně se dá říct, že první sezóna byla předzvěstí směru, kterým se Natália Deáková hodlala vydat. Uváděné tituly byly z velké většiny z pera žijících zahraničních autorů. I román *Hráč* byl uveden v nové dramaturgii. Poslední premiérou sezóny bylo vůbec první české uvedení jevištní adaptace filmového scénáře *Unaveni sluncem*.⁶⁶

5.1.2 Režijní linie a změny v souboru

Režijní linii dominovali mladí tvůrci. První premiéru sezóny režijně vedla režisérka Janka Ryšánek Schmiedtová (*Kráska z Leenane*) a příležitost dostala i čerstvá absolventka DAMU Zuzana Burianová, jež se Plzni představila komorní inscenací pro čtyři herce *Bůh masakru*. Zbylé projekty si režijně rozdělili nová umělecká šéfka a nastupující kmenový režisér David Šiktanc. Ten v sezóně 2013/14 zrežiroval v Plzni komedii *Lháři* a poté inscenaci *Hráč*. Natália Deáková se zhostila režie dvou inscenací (*Srpen v zemi indiánů*, *Unaveni sluncem*).⁶⁷

⁶⁴TRENSKÝ, Pavel. Nihilistova přitažlivost: Průřez tvorbou Martina McDonagha. *Svět a divadlo: časopis o světě divadla a divadle světa*. Praha: Divadelní ústav, 2004, XV(4), s. 40–52. ISSN 0862-7258. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:86c6c491-df96-11e5-afd2-5ef3fc9ae867?page=uuid:24a61680-dfb4-11e5-ac59-005056825209&fulltext=mcdonagh>

⁶⁵DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015, s. 39.

⁶⁶Tamtéž, s. 39.

⁶⁷DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015, s. 39.

Drobné změny nastaly v sezóně 2013/14 i v hereckém souboru. V září se členkou hereckého ansámblu stala Apolena Veldová. Koncem sezóny jeho řady rozšířili herci Zuzana Ščerbová a Jan Holík. Na přelomu sezón 2013/14 a 2014/15 přibyly ještě mladé herečky Klára Krejsová a Andrea Mohylová.⁶⁸ Angažmá naopak opustili Markéta Frösslová a Michal Štrich.⁶⁹

5.1.3 Bůh masakru

Yasmina Reza

Režie: Zuzana Burianová

První analyzovanou inscenací je *Bůh masakru*. Domníváme se, že nejlépe ilustruje počátek cesty, na niž se nové vedení vydalo, a to ze dvou důvodů. Za prvé proto, že se jednalo o text soudobé divadelní tvorby, a za druhé proto, že k režijní práci byla pozvána mladá režisérka Zuzana Burianová.⁷⁰

V roce 2008 označil časopis *Svět a divadlo* Yasminu Rezu za nejúspěšnější žijící světovou dramatičku. Autorka napsala sedm dramát. Její nejúspěšnější dílo, drama *Obraz*, se hrálo ve více než tisíci divadlech po celém světě. Hra *Bůh masakru* je komorní konverzační komedií gradující postupně až v černou komedii. Ústřední konflikt se odehrává mezi dvěma manželskými páry. Manželé Reilleovi se přichází omluvit manželům Houilleovým za nevhodné chování svého syna, ale původně klidné a smířlivé setkání se vinou série nečekaných komplikací zvrtné v ostrý konflikt.⁷¹ Svou komorní povahou se hořká komedie francouzské autorky výborně hodila pro Klub komorního divadla.

Zuzana Burianová, vnučka slavného divadelního režiséra E. F. Buriana, se zhostila režie pevného dramatického textu, i když v současnosti se zabývá spíše autorským divadlem zpracovávajícím fenomény současné doby (například její divadelní projekt zabývající se osudy žen, jež se ocitly v sociální tísní) a zaměřuje se spíše na nedramatické texty.⁷²

⁶⁸DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 83.

⁶⁹DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015, s. 39.

⁷⁰Tamtéž, s. 39.

⁷¹TRENSKÝ, Pavel. *Theatertreffen 2007. Svět a divadlo: časopis o světě divadla a divadle světa*. Praha: Divadelní ústav, 2007, **18**(5), 39–72. ISSN 0862-7258. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:df1cd0a0-c6c6-11e5-bef4-005056827e51?page=uuid:a5e594f0-c6cd-11e5-9e8a-005056825209&fulltext=Theatertreffen%202007>

⁷²Zuzana Burianová. In: *Zuzanaburianova.net* [online]. Praha [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.zuzanaburianova.net/>

Podle reakcí diváků zaznamenaných na portálu *www.i-divadlo.cz*, kam může své postřehy k divadelním inscenacím psát jak odborná, tak laická veřejnost, vyšla sázka na moderní a poměrně dynamický text a mladou režisérku výborně. Odezva u diváků byla velmi pozitivní, což u nových a divácky neprověřených divadelních kusů není vždy pravidlem.

5.2 Sezóna 2014/2015

Sezóna 2014/2015 byla pro Divadlo J. K. Tyla sezónou velmi významnou. Šlo totiž o jubilejní 150. divadelní sezónu. Nejvýraznější oslavou tohoto jubilea bylo slavnostní otevření moderní divadelní budovy v Jízdecké ulici.

Druhá sezóna Natálie Deákové v Plzni byla sezónou nejpłodnější co do počtu uvedených premiér. Celkem se jich na třech scénách DJKT odehrálo deset. Nárůst zapříčinilo hlavně otevření Nového divadla. S ním byla spojena nutnost poměrně rychle ustálit pravidelný divadelní provoz na obou scénách moderní divadelní budovy. Zvláště prostory Malé scény pak představovaly nový dramaturgický úkol pro šéfy všech čtyř plzeňských souborů. Některé tituly z někdejšího Divadelního klubu byly sice na Malou scénu přesunuty, ale i tak vznikla naléhavá potřeba repertoár doplnit tak, aby se mohlo na Malé scéně hrát pravidelně.⁷³

5.2.1 Dramaturgická linie

Velký počet činoherních premiér poskytl prostor začít postupně realizovat umělecké vize o progresivnějším směřování souboru a zaměření se na mladší publikum. To se projevilo zejména v počtu uvádění současných her nebo nových dramaturgických. První činoherní inscenací uvedenou na Nové scéně DJKT se sice stalo klasické české drama *Flamendr* od J. K. Tyla, ale poté následovaly premiéry textů současných dramatiků.⁷⁴

Dramaturgická linie sezóny zahrnula hru jednoho z nejhranějších německých dramatiků současnosti,⁷⁵ Rolanda Schimmelpfenniga, *Push up (Cesta vzhůru)*. V české premiéře bylo uvedeno drama *Přátele generace X* od současné německé autorky Felicie Zeller. V pořadí další českou premiérou sezóny byla komedie s detektivními prvky z pera

⁷³OTAVA, Martin. *Divadlo J. K. Tyla: Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2014* [online]. Plzeň: DJKT, 2015 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocní-zpravy/category/6>

⁷⁴DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015. s. 40–41.

⁷⁵Schimmelpfennig, Roland. In: *Divadelní, literární, audiovizuální agentura, z. s.* [online]. Praha [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/3d/item/204-schimmelpfennig-roland>

soudobého amerického spisovatele Kena Ludwiga *Lov začíná*. Bulharskou komedii *Sboristé* divadlo představilo publiku dokonce ve světové premiéře. Její spoluautor,⁷⁶ Nikolaj Penev, ji v Plzni i režíroval. V linii autorských komedií pokračovala i nová hra Antonína Procházky *Jednotka intenzivní lásky*. Řadu světových premiér sezóny 2014/2015 zakončila plzeňská činohra uvedením autorské hry *Škoda!*⁷⁷

Uvedením dramatisace pohádky Karla Jaromíra Erbena *Živá voda* započala na Malé scéně tradice inscenování divadelních kusů pro dětské a mladé publikum. Dále pak byla v sezoně uvedena ještě dramatisace románu Franz Kafky *Amerika* na Nové scéně a francouzské drama Alberta Camuse *Caligula* ve Velkém divadle.⁷⁸

Z uváděných titulů lze vyčíst, že Natália Deáková se snažila o poměrně důsledné plnění svých vytyčených cílů. U více než poloviny premiér sezóny se jednalo o inscenace, které se v České republice uváděly vůbec poprvé a došlo i na premiéry světové. Některé z her byly napsané přímo pro Divadlo J. K. Tyla.

Kromě pohádkové inscenace *Živá voda*, jež jasně cílila na dětské publikum, byly uvedeny i další tituly s potenciálem oslovit mladší generaci diváků, což byl také jeden ze záměrů nového uměleckého vedení. Zejména se jednalo o dramata *Push up (Cesta vzhůru)* a *Přátelé generace X*. Hlavním tématem prvního jmenovaného je profesní kultura ve vyspělé západní společnosti a s ní spojená otázka lidské touhy po moci a postavení.⁷⁹ Ve druhém zmíněném dramatu jeho autorka, Felicie Zeller, taktéž tematizuje jeden z palčivých problémů současnosti – workoholismus. Samotný název hry prozrazuje, že tématem by mohla být blízká příslušníkům mladší generace, tedy té, pro niž se ustálilo označení X (lidé narození mezi lety 1965-80).⁸⁰

I snaha zařadit příběhy spojené s regionem začala být patrná. Nejvýrazněji tento nový dramaturgický směr zosobňovala autorská hra *Škoda!* Nebyla to však jediná inscenace, která by byla spojena s Plzeňskem a jeho atributy. Natália Deáková se do prostředí Plzně rozhodla zasadit i děj inscenace *Flamendr*.⁸¹

⁷⁶Nikolaj Penev ji napsal společně s Dimitarem Sabovem.

⁷⁷DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015, s. 40–41.

⁷⁸DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015, s. 40–41.

⁷⁹ ŠPIČKOVÁ, Klára. Chcete být šéfem? Jeďte radši na chatu! *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(3), s. 19.

⁸⁰ ŠPIČKOVÁ, Klára. Přátelé generace X. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(4), s. 20–21.

⁸¹ ŠPIČKOVÁ, Klára. Buďme veselí, i kdyby všeli. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(3), s. 21.

Žánrově byla sezóna 2014/15 poměrně vyvážená, zastoupeny byly komedie i kusy s vážnějšími náměty. Vystřídala se díla české i světové klasiky s progresivní soudobou dramatikou.

5.2.2 Režijní linie a změny v souboru

Co se týče režijního vedení, v první polovině sezóny pokračoval trend nastolený už v sezoně předchozí, tedy že většinu uváděných her režírovali buď sama Natálie Deáková nebo kmenový režisér David Šiktanc. Znovu do Plzně zavítala i Zuzana Burianová. V druhé polovině sezóny došlo ke zvýšení počtu hostujících režisérů. Svou hru *Sboristé* v Plzni zrežíroval původem bulharský režisér Nikolaj Penev. Plzeňskému publiku dobře známý umělec Antonín Procházka na sebe opět vzal trojroli autora, režiséra a herce, když uvedl svou novou komedii *Jednotka intenzivní lásky*. V neposlední řadě se Plzni představil režisér Thomas Zielinski, jenž režijně vedl práci na autorské inscenaci *Škoda!*⁸²

Herecký soubor rozšířili další dva herci mladší tvůrčí generace – Ondřej Rychlý a Jan Plouhar, ten však stále angažmá po jedné sezoně opustil a do Plzně se vrací už jen jako host. Členem souboru se stal i Petr Kotora. Během sezóny angažmá opustili dlouholetí členové souboru Zorka Kostková, Klára Kovaříková⁸³ a Zdeněk Rohlíček.⁸⁴

⁸²DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015, s. 40–41.

⁸³ Tamtéž, s. 29.

⁸⁴DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 89.

5.2.3 Flamendr

Josef Kajetán Tyl

Režie: Natália Deáková

Inscenaci považujeme za důležitou k podrobnějšímu rozboru hlavně ze dvou důvodů. Za první proto, že důvody pro její zařazení na repertoár ilustrují, že umělecké vedení se snažilo dosáhnout žánrové vyváženosti. Za druhé proto, že dramaturgické pojetí inscenace vykazovalo prvky, které by se daly označit za typické pro období Natálie Deákové v DJKT.

Inscenací dramatu J. K Tyla *Flamendr* činohra pomyslně vstoupila do nové éry v budově Nového divadla. Volba Tylovy komediální morality nebyla náhodná. V první řadě šlo o poctu dramatikovi, jehož jméno plzeňské krajské divadlo nese. Dramaturgický tým sáhl po méně známém komediálním díle českého dramatika i proto, aby žánrově vyvážil předchozí sezónu. V té byly uvedeny inscenace spíše vážnějšího rázu, a tak bylo potřeba zařadit žánrově odlehčený titul.⁸⁵

Pražský flamendr, jak zní celý název dramatu, patří k té části Tylovy tvorby označované jako dramatické obrazy ze života. Při psaní se dramatik inspiroval hlavně sociálními problémy své doby a stavěl do kontrastu mravnost lidových postav a zkaženost měšťáků. V *Pražském flamendrovi* hraje ústřední roli téma marnotratného syna a jeho napravení, jež je v díle značně idealizováno.⁸⁶

Je jasné, že pokud se Tyl inspiroval hlavně svou dobou, některé motivy inscenace nemohou na dnešní publikum dostatečně zapůsobit. I proto si inscenační tým dílo upravil. Došlo k časovému posunu děje na počátek 20. století a místem děje se místo Prahy stala Plzeň. Zároveň chtěl inscenační tým úpravou textu více podtrhnout některé aspekty české povahy a motivy, které zůstávají tématem (a často předmětem výsměchu) i v dnešní době – například rozdíly v představách rodičů a jejich dětí o životě. Jedním z inscenačních postupů bylo i časté používání převleků zvýrazňující komičnost inscenace.⁸⁷

Zřejmě nejvýraznějším dramaturgickým zásahem byla již zmíněná změna prostředí děje. U inscenace Tylova *Pražského flamendra* došlo nejen ke změně názvu,

⁸⁵ŠPIČKOVÁ, Klára. Buďme veselí, i kdyby všeli. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(3), s. 21.

⁸⁶KAČER, Miroslav a OTRUBA, Mojmír. *Josef Kajetán Tyl*. Praha: Orbis, 1959, s. 24–25. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:af00c770-866c-11e2-b238-005056827e52?page=uuid:d8b1253b8c39a29ea4e7eec27e73353f>

⁸⁷ ŠPIČKOVÁ, Klára. Buďme veselí, i kdyby všeli. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(3), s. 21.

ale i k převedení replik některých postav do domažlického nářečí, aby reflektovaly zasazení děje do západočeského regionu.⁸⁸

Tento prvek, tedy zasazení děje do prostředí Plzně nebo plzeňského kraje oproti originálnímu textu, se stal jedním ze stěžejních prostředků, jak plzeňské činoherní inscenace více spojit s regionem a výrazněji tak promluvit k místnímu divákovi. Režisérka Natália Deáková ho později použila i v inscenaci *Počestné paní plzeňské* vycházející z předlohy dramatika Karla R. Krpaty *Mistr ostrého meče* a filmu režiséra Martina Friče *Počestné paní pardubické*. Znovu se úprava námětu tak, aby se sblížil s plzeňským prostředím, objevila v inscenaci *Vila Verdi*. Příběh otevírá téma osudů stárnoucích umělců a původně filmový scénář byl upraven na míru hereckým bardům plzeňského souboru (Monice Švábové, Pavlu Pavlovskému, Janě Kubátové nebo Josefu Nechutnému) a ti tak vzpomínali na svůj život prožitý na prknech Divadla J. K. Tyla.

V kritických ohlasech na inscenaci *Flamendr* byl pozitivně přijímán především výběr méně známého díla českého dramatika. Jana Soprová pro *Divadelní noviny* napsala: „Je sympatické, že dramaturgyně Klára Špičková a režisérka Natália Deáková nesáhly po osvědčeném Strakonickém dudákovi, ale právě po outsiderovi Tylovy tvorby, Pražském flamendrovi.“⁸⁹ Tím ale seznam kladů v ohlasech na inscenaci víceméně končil. David Zábranský byl ve své glose také pro *Divadelní noviny* velmi kritický. Ač oceňoval volbu titulu, nedokázal se smířit s dramaturgickou úpravou hry i škrty v textu. Úpravami podle něj vznikla nesourodá inscenace bez jakékoliv hodnoty.⁹⁰ Zajedno s ním byla i recenzentka Gabriela Špalková, která upravenou komedii označila za „parodii na Tylovo dílo.“⁹¹ I již citovaná Jana Soprová ve své recenzi mluvila o „pohrávání si s Tylovou ranou hrou.“⁹² Z kritických ohlasů tedy spíš vyznívá, že pokus o dramaturgickou stylizaci tvůrčímu týmu nevyšel. Zdá se, že místo zpřístupnění a přiblížení textu divákovi se po úpravě stala inscenace spíš zmatečnou a přehnaně komickou.

⁸⁸ŠPIČKOVÁ, Klára. Buďme veselí, i kdyby věšeli. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(3), s. 21.

⁸⁹SOPROVÁ, Jana. Buďme veselí. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 22.9. 2014 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/divadlo-j-k-tyla-v-plzni-flamendr-recenze>

⁹⁰ZÁBRANSKÝ, David. Výlet do Plzně. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 5.10. 2014 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/vylet-do-plzne>

⁹¹ŠPALKOVÁ, Gabriela. Robin Hood jako nesmyslný happening v balkánských rytmech. In: *I-Divadlo.cz: Činohra - Alternativa - Muzikál* [online]. Praha: Thaleia, z.s, 2003 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/robin-hood-jako-nesmyslny-happening-vbalkanskych-rytmech>

⁹²SOPROVÁ, Jana. Buďme veselí. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 22.9. 2014 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/divadlo-j-k-tyla-v-plzni-flamendr-recenze>

5.2.4 Škoda!

Tomáš Vůjtek

Režie: Thomas Zielinski

Druhou inscenací určující budoucí směřování plzeňské činohry byla bezpochyby autorská hra *Škoda!* Na zakázku ji pro soubor napsal dramatik Tomáš Vůjtek a inscenace otevřela cestu dalším autorským hrám spojeným s plzeňskou historií nebo divadelně zpracovávajícím zajímavá společenská témata.

Jak název napovídá, inspirací pro divadelní text byl život průmyslníka Emila Škody. Ten pocházel z významného a bohatého rodu západních Čech. I díky svému původu, zejména však díky svému nadání, dokázal v Plzni vybudovat největší strojírenský a zbrojařský podnik v Rakousku-Uhersku. Jeho jméno nese slavný průmyslový závod dodnes a řadí se k nejvýznamnějším českým firmám.⁹³ Dramatik Tomáš Vůjtek spatřoval v osudech i konfliktech rodiny Škodů dramatický potenciál. Jako autor měl už předchozí zkušenosti s žánrem dokumentárního dramatu, v němž je příběh postaven na reálných událostech. Uveďme jeho divadelní hru *S nadějí i bez ní* napsanou pro ostravské divadlo Aréna, v níž zpracoval osudy manželky tajemníka KSČ Rudolfa Slánského. Za tento dramatický text získal i významnou divadelní *Cenu Alfréda Radoka*.⁹⁴

Režijně inscenaci reflektující plzeňské dějiny vedl Thomas Zielinski. Režisér v Plzni hostoval poprvé, nabídku přijal i proto, že ho zaujaly právě dokumentární prvky inscenace. Zároveň pro něho prý bylo výzvou plzeňské publikum.⁹⁵ Jako režisér totiž často působí i v sousedícím Německu a v rozhovoru pro portál *novinky.cz* řekl, že zde jsou diváci otevřenější novým divadelním postupům než v České republice.⁹⁶

⁹³BARTOŠ, Josef, KOVÁŘOVÁ, Stanislava a TRAPL, Miloš. *Osobnosti českých dějin*. Olomouc: Alda, 1995. s. 358–359. ISBN 80-85600-39-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a5746590-c6c3-11e6-b22f-5ef3fc9ae867>

⁹⁴ŠPIČKOVÁ, Klára. Příběh jednoho snu. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015, **13**(2), s. 25–26.

⁹⁵ŠPIČKOVÁ, Klára. Příběh jednoho snu. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015, **13**(2), s. 25–26.

⁹⁶FLEYBERKOVÁ, Klára. Chybí tu touha po extravaganci, říká divadelní režisér Thomas Zielinski. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, 2003, 20.3. 2014 [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/chybi-tu-touha-po-extravaganci-rika-divadelni-reziser-thomas-zielinski-222542>

Bohužel se nám nepodařilo dohledat relevantní kritické ohlasy pro objektivní posouzení kvalit inscenace. Lze ovšem říci, že díky novému dramaturgickému záměru, uvádět autorské hry vycházející námětem z plzeňské a české historie, byla stanovena zajímavá tematická linie. Tu následovala v dalších sezónách nejen činohra, ale i vedení muzikálového soubor DJKT uvedením muzikálu o historii plzeňského fotbalového klubu *Viktorka Plzeň!*⁹⁷

5.3 Sezóna 2015/2016

Třetí sezónu Natálie Deákové v pozici umělecké šéfky plzeňského činoherního souboru lze v jistém slova smyslu označit za přelomovou. Šlo o první sezónu, kterou měla plně v své režii, tedy že již nebyly uváděny tituly, jež měly premiéru ještě před nástupem Natálie Deákové do funkce, a všechny umělecké spolupráce vyšly z její iniciativy, ne z iniciativy jejích předchůdců. Zároveň to byla sezóna, v níž byla dokončena obměna souboru, a ten se zkompletoval podle režisérčiných představ. Jednalo se tedy o sezónu, za niž se, podle svých slov, cítila plně zodpovědná.⁹⁸

5.3.1 Dramaturgická linie

Během divadelní sezóny 2015/2016 mělo svou premiéru devět činoherních inscenací. Čtyři z nich byly uváděny na jevišti Velkého divadla – občanská tragédie Friedricha Schillera *Úklady a láska*, dramatisace románu *Mefisto*, inscenace *Vila Verdi* a divadelní adaptace inspirovaná tvorbou Alexandra Dumase *Robin Hood*. Na Nové scéně mělo premiéru kontroverzní drama *Vojcek*. Zbylé premiéry proběhly v komornějším prostředí Malé scény – autorské hry *Plzeň 1953*, *Chrtí packa zasahuje*, *Kabaret Burka aneb z českých luhů a hájů* a dílo současného irského dramatika Marka O'Rowe *Howie a Rookie Lee*.⁹⁹

Tři z těchto inscenací byly napsány přímo pro plzeňské divadlo a jejich světové premiéry se odehrály na Malé scéně. Jednalo se o inscenaci *Plzeň 1953*, jež byla inspirována skutečnými událostmi z Plzně po měnové reformě, dále o inscenaci určenou mladšímu

⁹⁷DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 159.

⁹⁸RAUS, Jan. Natália Deáková: Jakého diváka si vychováme, takový bude. In: *Divadelní noviny* [online]. 6.10.2016 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalie-deakova-jakeho-divaka-si-vychovame-takovy-bude>

⁹⁹DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 92–93.

publiku *Chrtí packa zasahuje* a inscenaci *Kabaret Burka*, dokumentární divadelní počin, který se svou přístupnou kabaretní formou snažil upozornit na stávající společenské problémy.¹⁰⁰

Z hlediska dramaturgie se sezóna držela linie, která se začala rýsovat již v sezóně předchozí, a vyznačovala se především výraznou orientací na inscenace tematicky spojené s plzeňským krajem. Jedním z hlavních rysů sezóny pak byla akcentace současných společenských témat, ať už pomocí nově vzniklých autorských textů, tak i inovativním nastudováním klasických titulů.¹⁰¹ Jedním ze sjednocujících motivů uvedených premiér bylo prezentování nadčasových společenských paralel na příběhu jednotlivce, který se sám potýká s problémy doby a nástrahami svého osudu.

Ač se stále dbalo na žánrovou vyváženost premiér, třetí sezóna Natálie Deákové v pozici uměleckého vedení činoherního souboru, byla zřejmě dramaturgicky nejodvážnější.¹⁰² Klasické tituly, tvořící menší část repertoáru, byly uvedeny na jevišti Velkého divadla a zbylé dvě scény Nového divadla se tak staly prostorem pro uvádění inscenací, které můžeme označit za progresivnější, jak po stránce formální, tak po stránce obsahové.

5.3.2 Režijní linie a změny v souboru

Významnými milníky sezóny bylo také umělecké hostování režisérského tandemu SKUTR (Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský, *Vojcek*) a kritickou obcí uznávaného režiséra a autora Jána Šimka (*Plzeň 1953*). Do Plzně se vrátili režisér Nikolaj Penev (*Robin Hood*) a Zuzana Burianová (*Kabaret Burka*). Nabídku pohostinské režie přijal i oceňovaný slovenský režisér Marián Amsler (*Úklady a láska*) a režisér a herec Marek Němec (*Howie a Rookie Lee*).¹⁰³

¹⁰⁰KABARET BURKA ANEB Z ČESKÝCH LUHŮ A HÁJŮ (2016). In: DJKT.eu [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/kabaret-burka>

¹⁰¹OTAVA, Martin. Divadlo J. K. Tyla: Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2015 [online]. Plzeň: DJKT, 2016 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocní-zpravy/category/6>

¹⁰²RAUS, Jan. Natálie Deáková: Jakého diváka si vychováme, takový bude. In: Divadelní noviny [online]. 6.10.2016 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalie-deakova-jakeho-divaka-si-vychovame-takovy-bude>

¹⁰³DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT. Plzeň, 2020, s. 91–92.

V srpnu 2015 mezi členy činoherního souboru v sezóně 2015/2016 přibyl Marek Mikulášek následován Ondřejem Vackem. Stále angažmá opustil Viktor Vrabec a výrazná tvář souboru Andrea Černá. Od 2. září 2015 začal na pozici dramaturga působit Vladimír Čeppek, který s Natálií Deákovou spolupracoval již během let, kdy vedla Činoherní studio v Ústí na Labem.¹⁰⁴

5.3.3 *Vojcek*

Georg Büchner

Režie: Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský

Dalo by se říct, že uvedení německého dramatu *Vojcek* bylo pro plzeňskou činohru zlomovým okamžikem, neboť publikum bylo konfrontováno jak se složitým fragmentárním textem, tak s novými režijními postupy. Uvedení Büchnerova díla bylo zřejmě nejkontroverznějším počinem za celé funkční období Natálie Deákové. Sama Deáková v rozhovoru pro *Divadelní noviny* uvedla, že nastudování *Vojcka* byl riskantní a svým způsobem provokativní krok, který měl u publika vyvolat silné emoce.¹⁰⁵ Ostatně drama *Vojcek* je pověstné tím, že konzervativnější diváky šokuje až pobuřuje, například když byla v roce 1926 v Národním divadle uvedena opera *Vojcek* skladatele Albana Berga, musela být po třech reprízách stažena, protože byla označena za příliš revoluční.¹⁰⁶

Jistá kontroverze obklopující Büchnerovo drama je zřejmě způsobena jak složitou osobností autora (bývá označován za německého prokletého básníka), tak povahou dramatického kusu, který Büchner nestihl dokončit. Dochovaly se jen fragmenty dialogů a scén na nečíslovaných stránkách papíru, Büchner nestihl určit pořadí výstupů, a tak dodnes není jasné, jak mělo drama ve finální podobě vypadat.¹⁰⁷

Děj dramatu je založen na skutečných událostech. Büchner se inspiroval příběhem holiče Johanna Christiana Woyzecka, který v roce 1821 ubodal svou milenku. Obhájce před soudem poukazoval na Woyzeckovu možnou psychickou poruchu, Woyzeck prý slýchal

¹⁰⁴ DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 83–89.

¹⁰⁵ RAUS, Jan. Natálie Deáková: Jakého diváka si vychováme, takový bude. In: *Divadelní noviny* [online]. 6.10.2016 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalie-deakova-jakeho-divaka-si-vychovame-takovy-bude>

¹⁰⁶ BÜCHNER, Georg a KUNDERA, Ludvík. *Leonce a Lena, Vojcek*. Praha: Artur, 2006, s. 82. ISBN 80-86216-82-9.

¹⁰⁷ KUNDERA, Ludvík. *Příčí se a vymyká: Georg Büchner BÜCHNER, Georg. Dílo*. Praha: Odeon, 1987, s. 7–36.

hlasy, které ho k vraždě nabádaly. S obhajobou však neuspěl a Woyzeck byl roku 1824 veřejně popraven.¹⁰⁸

Vojcek je nejčastěji uváděnou Büchnerovou hrou, jednak díky své nadčasovosti a naléhavosti tématu, jednak kvůli nejednoznačnosti, která vyplývá z nedokončenosti a fragmentárnosti díla. Tato nejednoznačnost představuje pro tvůrce uměleckou výzvu, ale také poskytuje prostor kreativní interpretaci. Pokud je něco typické pro režisérské duo Lukáše Trpišovského a Martina Kukučky, je to imaginace. Jejich režisérským rukopisem je silná lyrizace, hravost a hledání jevištních metafor a v neposlední řadě syntéza všech divadelních složek.¹⁰⁹ Svě mnohdy nekonvenční režijní postupy aplikovali i při inscenování *Vojcka* v plzeňském divadle. Režisérský tandem si Büchnerovo drama částečně upravil (což však předloha víceméně vyžaduje). Vznikla inscenace, která byla poměrně kladně hodnocena kritickou obcí, zároveň však spíš vlažně přijímána běžným plzeňským publikem.

K největším úspěchům patřilo vyhlášení inscenace jako *Sukcesu měsíce* v rubrice Divadelních novin.¹¹⁰ Lenka Šaldová v recenzi navazující na zmíněnou rubriku mimo jiné napsala, že režisérské duo stvořilo „*kouzelnou, hudebně-vizuální jevištní báseň*.“¹¹¹ I ostatní recenzenti si všimli, že *Vojcek* uváděný na plzeňském jevišti byl pod režijní taktovkou SKUTRu spíše sledem prolínajících se jevištních obrazů než tradičním, dějově založeným kusem. Lenka Machalická v recenzi pro *Lidové noviny* mimo jiné otevřela otázku nového směřování plzeňské činohry: „*Vojckem by mohla plzeňská činohra vykročit novým směrem a začít pěstovat divadlo, které je moderní a odpovídá stylovým proměnám posledních let*.“¹¹² Zároveň však dodávala, že plzeňské publikum na takovou změnu nemuselo být zcela připraveno.

O tom, že inscenace nebyla divácky přístupná, byla přesvědčena i recenzentka Gabriela Špalková, která pro *MF DNES* napsala: „*Vojcek v režii SKUTRu je představením pro sponzorsky zajištěné festivaly, které hledají subjektivní pohledy na literární díla*.“

¹⁰⁸ŠINDELÁŘOVÁ ŠPIČKOVÁ, Klára. *Vojcek*. Divadelní program. Činohra Divadla J.K. Tyla v Plzni, premiéra 17.10. 2015. Plzeň: Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, 2015.

¹⁰⁹KLÍMA, Miloslav. Umění dialogu: Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský. LJUBKOVÁ, Marta et kol. *Šťastná generace: Režiséři z alterny*. Praha: Pražská scéna, 2013, s. 205–220. ISBN 978-80-86102-86-3.

¹¹⁰ Vojcek se stal succesem měsíce: Rozhovor. In: *DJKT.eu* [online]. 30.11.2015 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vojcek-se-stal-sukcesem-mesice-divadelnich-novin>

¹¹¹ ŠALDOVÁ, Lenka. Vojcek přichází nahý. In: *Divadelní noviny* [online]. 24.11.2015 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/divadlo-j-k-tyla-plzen-nove-divadlo-vojcek-recenze>

¹¹²MACHALICKÁ, Jana. Fantaskní Vojcek by mohl změnit směr. *Lidové noviny*. 2015, **XXVIII**(245), s. 7. ISSN 0862-5921.

*Je divadlem pro divadlo. Ne divadlem pro diváka.*¹¹³ Zdálo se, že s názorem Gabriely Špalkové souzněla i konzervativnější část plzeňského publika. Nebylo neobvyklé, že se při reprízách kontroverzní inscenace diváci uprostřed představení zvedali a odcházeli ze sálu, odrazeni experimentálním divadelním jazykem tvůrců či explicitními scénami. Záměr šokovat se tedy naplnil možná až příliš dokonale.

¹¹³ŠPALKOVÁ, Gabriela a ANDERLE, Jan. Dva pohledy na Vojcka. *Mladá Fronta DNES: Plzeňský kraj*. 2015, **XXVI**(255), s. 18. ISSN 1210-1168.

5.3.4. Plzeň 1953

Ján Šimko a pamětníci

Režie: Ján Šimko

Dalším titulem jasně manifestujícím směřování činohry pod vedením Natálie Deákové byla inscenace *Plzeň 1953*, kterou pro plzeňské na zakázku vytvořil režisér a dramatik Ján Šimko. Žánrově tvůrci označili inscenaci jako komorní dokumentární drama, které zpracovávalo bouřlivé plzeňské události z června 1953.¹¹⁴ Regionální tematikou tak navazovalo na titul *Škoda!* a pokračovalo v dramaturgické linii zaměřující se na příběhy silně spojené s plzeňským krajem a jeho osobnostmi. Autor inscenace, slovenský režisér Ján Šimko, spolupracoval na tvorbě s dvojicí dramaturgů: Marií Caltovou, dcerou pamětníků červnových událostí, a Vladimírem Čepkem. Ke spolupráci si pak také přizval historika Jakuba Šloufa. Jako důležitý zdroj inspirace posloužily také výpovědi pamětníků a jejich potomků.¹¹⁵

Inscenátoři se inspirovali událostmi z Plzně roku 1953, kdy se západočeské město stalo dějištěm bouřlivých demonstrací v reakci na uskutečněnou měnovou reformu. Protesty započali dělníci Škodových závodů, k nim se následně přidali i další občané, zdroje uvádí až 20 000 demonstrantů. Ti mimo jiné vtrhli do budovy radnice a ničili komunistické státní symboly. V reakci na protestní události bylo v následujících měsících pozatýkáno 650 účastníků demonstrace, konalo se 14 soudních procesů, v nichž bylo vyneseno 331 rozsudků. Mnohé tresty pak byly vykonávány bez rozhodnutí soudu. Minimálně 50 plzeňským rodinám bylo přikázáno vystěhování (násilné vystěhování bylo zastaveno rozhodnutím prezidenta republiky Antonína Zápotockého).¹¹⁶

Režisér Ján Šimko si jako předobraz hlavního hrdiny hry vybral herce Bohumila Vávru, kterého v inscenaci ztvárnil Martin Stránský. Herec Bohumil Vávra platil svého času v Plzni za velmi oblíbeného. Ve vykonstruovaném procesu byl však kvůli své účasti na demonstracích odsouzen k 18 měsícům vězení a nucených prací v lomu

¹¹⁴KRIEGEROVÁ, Eva. Divadelní hra Plzeň 1953 odhaluje pohnuté události z historie města. In: *Město Plzeň* [online]. 2.11.2015 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.plzen.eu/o-meste/aktuality/aktuality-z-mesta/divadelni-hra-plzen-1953-odhaluje-pohnute-udalosti-z-historie-mesta.aspx>

¹¹⁵*Divadelní zápisník* [rozhlasový pořad]. ČRo – Plzeň, 31. 10. 2015 09:40. Dostupné z: <https://prehravac.rozhlas.cz/audio/3503673>

¹¹⁶MARTINOVSKÝ, Ivan et al. *Dějiny Plzně v datech od prvních stop osídlení až po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004, s. 453–454. ISBN 80-7106-723-7. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:59e44540-f6f6-11e8-bc37-005056827e51?page=uuid:de6a2ed0-504f-11e9-918e-5ef3fc9ae867>

na Mořině u Karlštejna.¹¹⁷ Děj hry byl zasazen do divadelního prostředí velmi výrazně. Nejen postavami, ale i časoprostorem. Dějištěm inscenace byla divadelní zkouška komedie *Lhář* slavného italského dramatika Carla Goldoniho. V upravených replikách Goldoniho dramatu mohl být dobře vystihnout duch doby a vliv režimní cenzury na uměleckou práci. Prostor čínoherního souboru také umožnilo vystavět ústřední konflikt hry na napjatém vztahu mezi hercem Bohumilem Vávrou (Martin Stránský) a ředitelem divadla Zdeňkem Hofbauerem (Josef Mucha).¹¹⁸

Přestože byla inscenace světovou premiérou s bezpochyby zajímavým a nosným tématem, v tisku ani mezi diváky se jí mnoho pozornosti nedostalo. V rozhovoru pro Plzeňský deník si toho všimla i Natálie Deáková, zmínila, že „inscenace neměla takový divácký ohlas, jaký by čekala“¹¹⁹ Jednotlivé deníky a kulturní weby¹²⁰ se většinou spíše jen zmínily o premiéře inscenace, ale neměly ambice inscenaci jakkoliv kriticky hodnotit.

6.4 Sezóna 2016/2017

Čtvrtá čínoherní sezóna pod taktovkou Natálie Deákové nesla podtitul *Klasika v moderním hávu a vztahy v mnohých podobách*.¹²¹ V rozhovoru s Hanou Josefovou pro internetovou platformu *Plzeňského deníku* Natálie Deáková uvedla, že se pro toto téma dramaturgický tým rozhodl zejména proto, že v předchozí sezóně byl poskytnut větší prostor hrám a tématům soudobým, velkou část repertoáru tvořily autorské inscenace nebo modernější dramatizace. Návrat klasických divadelních titulů byl tedy cestou, jak zajistit vyváženost repertoáru, tak aby nabízel zajímavou žánrovou nabídku pro všechny diváky.¹²²

¹¹⁷ZEMANČÍKOVÁ, Alena. Plzeň 1953 a Masaryk se smyčkou na krku. In: *Deník Referendum* [online]. Brno: Vydavatelství Referendum, 7.3.2016 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/22492-plzen-1953-a-masaryk-se-smyckou-na-krku>

¹¹⁸Tamtéž.

¹¹⁹JOSEFOVÁ, Hana. Natálie Deáková: Chceme i artové hry, ale dbáme na vyváženost. In: *Plzeňský deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 5.12.2017 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/natalia-deakova-chceme-i-artove-hry-ale-dbame-na-vyvazenost-20171205.html

¹²⁰ Internetový deník Referendum, Divadelní noviny, redakce stránky i-divadlo.cz.

¹²¹JOSEFOVÁ, Hana. Natálie Deáková: Chceme i artové hry, ale dbáme na vyváženost. In: *Plzeňský deník.cz* [online]. Vltava Labe Medis, 5.12.2017 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/natalia-deakova-chceme-i-artove-hry-ale-dbame-na-vyvazenost-20171205.html

¹²²JOSEFOVÁ, Hana. Natálie Deáková: Chceme i artové hry, ale dbáme na vyváženost. In: *Plzeňský deník.cz* [online]. Vltava Labe Medis, 5.12.2017 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/natalia-deakova-chceme-i-artove-hry-ale-dbame-na-vyvazenost-20171205.html

6.4.1 Dramaturgická linie

V této sezóně proběhlo celkem devět premiér a s nimi se, mimo jiné, na repertoár Divadla J. K. Tyla vrátila díla velikánů světového dramatu – Williama Shakespeara, Molièra, Antona Pavloviče Čechova nebo Carla Goldoniho.¹²³

Umělecká šéfka Deáková ani v této sezóně zcela neustoupila svým původním cílům a do repertoáru zařadila i dvě hry soudobých autorů – *Iluze* ruského dramatika Ivana Vyrypajeva a *Živý obraz* německého spisovatele Maria von Mayenburga. Obě tyto inscenace byly uváděny na Malé scéně,¹²⁴ čímž se potvrdil její nepsaný status prostoru pro progresivnější divadelních formy a současné hry. Oproti předchozím sezónám však současné a autorské tituly tvořily výrazně menší část dramaturgického plánu. Stále pokračovala osvědčená tradice uvádět na Malé scéně divadelní hry pro děti, v sezóně 2016/17 byl vybrán titul *Bob a Bobek*, divadelní zpracování známého večerníčku.¹²⁵

Jak už bylo řečeno, pomyslnou hlavní roli sezóny však hrála díla klasická a kanonizovaná. Sezónu otevíralo uvedení Shakespearovy komedie *Sen noci svatojánské* na Nové scéně DJKT. Ve Velkém divadle proběhly premiéry Molièrovy hry *Don Juan*, dramatu Antona Pavloviče Čechova *Tři sestry* a divadelní hry *Past na myši* od britské královny detektivky Agathy Christie. Poslední premiérou sezóny, opět na Nové scéně, byla inscenace slavné komedie Carla Goldoniho *Sluha dvou pánů*. Kromě klasických děl světového divadla dostala na repertoáru místo i dramaturgická literárního díla, a to románu Patricie Highsmithové *Talentovaný pan Ripley*.¹²⁶

6.4.2 Režiséři a změny v souboru

Jak naznačil podtitul sezony, dramaturgickým záměrem uměleckého vedení souboru bylo představit známá literární díla novou optikou. Cestou k naplnění tohoto motta měl být hlavně rozmanitý výběr hostujících režisérů, z nichž většina patřila k věkově mladší nebo střední generaci. Umělecká šéfka Deáková se i nadále držela myšlenky „omlazení“ souboru a tvůrčího týmu působícího v plzeňské činohře.

¹²³DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 100–101.

¹²⁴ Tamtéž, s. 101.

¹²⁵ Bob a Bobek (2016). In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/bob-a-bobek>

¹²⁶DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 100–101.

Příležitost tak v sezoně 2016/17 dostala v odborných kruzích dobře známá režisérská jména – Filip Nuckolls (*Sen noci svatojánské*), Martin Čičvák (*Don Juan*) nebo Michal Vajdička (*Tři sestry*), přední režisér známého Dejvického divadla.¹²⁷ Zároveň se Plzni představili i tvůrci mladší – čerstvý absolvent DAMU Josef Kačmarčík (*Bob a Bobek*)¹²⁸ nebo mladý režisérský tandem Kristýna Kosová Jankovcová a Adam Svozil (*Iluze*).¹²⁹ Ke spolupráci byli přizváni i režiséři vázaní především na menší a alternativní scény – Martina Schlegelová (*Past na myši*), spojovaná s pražským divadlem *LETÍ*, jež se soustřeďuje na současnou dramaturgiu¹³⁰ a Ondřej David (*Živý obraz*), někdejší umělecký ředitel experimentálního divadelního prostoru *NoD* v Praze.¹³¹ Dvě inscenace režírovala sama Natália Deáková (*Talentovaný pan Ripley, Sluha dvou pánů*).¹³²

Obsazení hereckého souboru se víceméně ustálilo už v sezoně předchozí, nicméně začátkem sezóny do angažmá nastoupili ještě herci Jaroslav Matějka a Pavel Neškudla. Druhý jmenovaný však po roce působení v plzeňské činohře angažmá opět opustil. Spolu s ním v sezoně 2016/17 soubor opustili ještě herci Marek Adamczyk a Jakub Zindulka.¹³³

Jelikož se v této sezoně vedení souboru uchýlilo převážně k inscenování světové klasiky, rozhodli jsme se, že se podrobněji nezaměříme na žádný uvedený kus. Neznamená to, že bychom uvedené inscenace nepovažovali za hodnotné a zajímavé. Máme však za to, že jejich rozbor by nijak neposloužil záměrům této bakalářské práce.

6.5 Sezóna 2017/2018

Předposlední sezóna Natálie Deákové v Plzni by se dala označit jako návrat k původním vizím umělecké šéfky, zejména po stránce dramaturgické. Po sezoně, kdy byly zařazeny tituly klasické, a tedy široké veřejnosti přístupnější, se umělecké vedení opět

¹²⁷DEÁKOVÁ, Natália. "Divadlo vychází ze života a do života se vrací." *Divadelní revue DJKT*. 2016, **XIV**(4), 1.

¹²⁸Bob a Bobek (2016). In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/bob-a-bobek>

¹²⁹DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 100–101.

¹³⁰DOMBROVSKÁ, Lenka. Martina Schlegelová: Jsem docela nudný člověk. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 2.5. 2017 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/martina-schlegelova-jsem-docela-nudny-clovek>

¹³¹Ondřej David - Životopis. In: *Národní divadlo moravskoslezské* [online]. Ostrava: SE-MO Data, 2010 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/osoba/1494-david-ondrej.html>

¹³²DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 100–101.

¹³³DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 89.

rozhodlo vrátit k textům „*divácky výlučnějším*“.¹³⁴ Tedy k textům soudobým a autorským, případně novým dramaturgickým. Samozřejmě nebylo možné soustředit pozornost pouze na díla novodobá, stále bylo třeba plnit funkci reprezentativního regionálního divadla s širokou a různorodou diváckou obcí, takže dramaturgický plán zahrnoval i díla klasická. Poměr se ovšem oproti předchozímu roku obrátil a převažovaly inscenace vzniklé na základě předloh psaných přímo pro plzeňský soubor, inscenace textů současných dramatiků a moderní jevištní adaptace.

6.5.1 Dramaturgická linie

Za sezónu uvedla činohra čtyři světové premiéry.¹³⁵ Společné téma spojující všechny nově uvedené tituly popsala sama umělecká šéfka jako „*pohled na různé formy měšťanské společnosti*“. Dramaturgie se tak zaměřila na rezonující společenská témata.¹³⁶

Celkem se v sezóně 2017/2018 odehrálo devět premiér, v případě inscenace *V žen Karla IV.* se jednalo o obnovenou premiéru. Nejvíce premiér proběhlo na Malé scéně. Jednalo se o autorskou hru pro mladé publikum *Viral*, adaptaci francouzské pohádky Timothée de Fombella *Tobiáš Lolness*, autorské dokumentární drama *50 odstínů (České porno)* a již zmíněnou inscenaci *V žen Karla IV.* V prostorách Velkého divadla se uskutečnily tři premiéry sezóny. První byla inscenace jednoho z nevýznamnějších drammat 20. století spisovatele Ödöna von Horvátha *Kazimír a Karolína*. Následovala dramaturgická adaptace románu Alana Hollinghusta *Linie krásy* uvedená ve světové premiéře. Třetí premiérou bylo uvedení dramatu velikána české divadelní tvorby Josefa Kajetána Tyla *Drahomíra a její synové (Krvavé křtiny)*. Na Nové scéně DJKT našly umělecké zázemí dvě činoherní inscenace – inscenace *Počestné paní plzeňské* a nová komedie z pera Antonína Procházky *Zácpa*.¹³⁷

¹³⁴JOSEFOVÁ, Hana. Natália Deáková: Chceme i artové hry, ale dbáme na vyváženost. In: *Plzeňský deník.cz* [online]. Plzeň: Vltava Labe Media, 5.12.2017 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/natalia-deakova-chceme-i-artove-hry-ale-dbame-na-vyvazenos-20171205.html

¹³⁵DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 108–109.

¹³⁶JOSEFOVÁ, Hana. Natália Deáková: Chceme i artové hry, ale dbáme na vyváženost. In: *Plzeňský deník.cz* [online]. Plzeň: Vltava Labe Media, 5.12.2017 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/natalia-deakova-chceme-i-artove-hry-ale-dbame-na-vyvazenos-20171205.html

¹³⁷DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 108–109.

6.5.2 Režiséři a změny v souboru

Seznam hostujících režisérů se rozrostl o Lucii Ferenzovou (*Tobiáš Lolness*). Ta rozšířila řadu mladých tvůrců, které Natalia Deáková během svého plzeňského působení pozvala ke spolupráci.¹³⁸ Převážně se však jako hosté vraceli režiséři, s jejichž prací se plzeňské publikum mohlo seznámit už v letech předchozích. Znovu nabídku pohostinské umělecké spolupráce přijala Zuzana Burianová, ta se tentokrát zhostila režie autorské inscenace *Viral* cílené na mladé publikum. Do Plzně opět zavítali i Thomas Zielinski (*Kazimír a Karolína*) a Filip Nuckolls (*Drahomíra a její synové*). Režisér a dramatik Ján Šimko pro plzeňské divadlo napsal a zrežiroval další dokumentární inscenaci *50 odstínů (České porno)*. Svou novou komedii představil i „plzeňský Molière“ Antonín Procházka.¹³⁹

Změnou v hereckém ansámblu byl odchod Petra Konáše a Ondřeje Vackeho ze stálého angažmá. Řady souboru rozšířil čerstvý absolvent DAMU Vladimír Pokorný.¹⁴⁰

6.5.3 Viral

Tereza Verecká a kol.

Režie: Zuzana Burianová

Další z řady autorských inscenací napsaných pro plzeňské divadlo byla výjimečná zejména svou cílovou skupinou. Natália Deáková se, věrná svým uměleckým předsevzetím, rozhodla do repertoáru zařadit hru pro teenagery. Skupinu potenciálních diváků, která byla do uvedení inscenace *Viral* spíše opomíjena.¹⁴¹

Název inscenace odkazuje k anglickému slovu, které v překladu znamená *virový*, ale čím dál častěji se používá i v přeneseném významu jako označení pro internetový obsah (internetové články, videa, obrázky a další), jež se v krátkém čase stane enormně populární na sociálních sítích a vynese jeho tvůrcům značnou, ale často pomíjivou slávu. Přenesení

¹³⁸DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 109.

¹³⁹Tamtéž, s. 108–109.

¹⁴⁰Tamtéž, s. 83.

¹⁴¹Natália Deáková: Už nejsem vstřícný divák. In: *Vizitka* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas Vltava, 27. 4. 2018, 10:00. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/natalia-deakova-uz-nejsem-vstricny-divak-7193150>

významu spočívá v tom, že virální obsah se na internetu šíří podobnou rychlostí jako virová nákaza.¹⁴²

V pojmenování inscenace tkví i hlavní námět hry. Její autorky Tereza Verecká a Zuzana Burianová při psaní textu vycházely z diskusí s obsazenými herci, Markem Mikuláškem a Ondřejem Vackem, a z jejich osobních zkušeností se světem sociálních sítí. Vznikla inscenace, jejímž ústředím tématem je příběh dvou začínajících herců marně se snažících o proslavení v reálném i virtuálním světě. Ne náhodou měl výsledný příběh jisté podobnosti s životem jejích hlavních aktérů.¹⁴³ Inscenace, byť byla z velké části postavena na humoru a sebeironii, podle slov režisérky předkládala i hlubší roviny. V ději se umělecký tým chtěl zaměřit i na „*potřebu sebe prezentace, nutkání zaznamenávat realitu kolem sebe*“. Toto téma souviselo i s otázkou, jak moc se necháváme ovlivnit názory druhých.¹⁴⁴

Režisérka Zuzana Burianová se do Plzně vrátila potřetí, poprvé zde však tvořila pro mladší publikum. Tentokrát mohla uplatnit postupy jí blízké, tedy tvorbu inscenace na základě osobních zkušeností angažovaných tvůrců a otevřeného dialogu. Vznikla tak inscenace odlehčeně přibližující svět sociálních sítí i herecké povolání, jež měla ambice oslovit mladšího diváka.

I tentokrát vyvstal podobný problém jako u inscenace *Plzeň 1953*. Zpravodajské weby a stránky periodik pouze informovaly o chytané premiéře a poskytly stanoviska tvůrčího týmu, ale neposkytly recenze díla. Ani v případě této inscenace jsme nedohledali žádnou rozsáhlejší recenzi či kritiku.

¹⁴²Viral (adjective). In: *Cambridge Dictionary* [online]. Cambridge University Press. [cit. 15.5.2012]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/viral>

¹⁴³VIRAL: Lajkuj! Sdílej! In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015 [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/viral>

¹⁴⁴DJKT sází na téma youtuberů. Inscenace Viral ale nebude jen pro teenagery. In: *QAP.cz* [online]. Plzeň, 2010, 2.11. 2017 [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.qap.cz/kultura/divadlo/object/djkt-sazi-na-tema-youtuberu-inscenace-viral-ale-nebude-jen-pro-teenagery-92687/dokument.htm>

6.6 Sezóna 2018/2019

Poslední sezóna Natálie Deákové na pozici umělecké šéfky plzeňské činohry vykazovala největší poměrovou vyváženost mezi tituly klasickými a tituly literatury současné.

6.6.1 Dramaturgická linie

V osmi premiérách sezóny našla své místo velká díla světové dramatiky. Byla uvedena Moliérova komedie *Tartuffe*, dále jedno ze stěžejních děl absurdního dramatu *Král Ubu* od Alfréda Jarryho a Sofoklova klasická řecká tragédie *Antigona*.¹⁴⁵

I ve tvorbě pro děti a mladší diváky vsadil dramaturgický tým na všeobecně známé tituly. Na Malé scéně byla uvedena pohádka Josefa Čapka *Povídání o pejskovi a kočičce*. Natálie Deáková již podruhé¹⁴⁶ ve své profesní kariéře zrežirovala pro Novou scénu dramaturgickou slavné knihy Lewise Carolla *Alenka v říši divů*.¹⁴⁷

Zbylá místa v repertoáru pak byla vyhrazena pro texty méně známé. Dva z nich byly již tradičně zrealizovány na Malé scéně. V české premiéře se divákům představilo komorní drama *Jenom konec světa* francouzského dramatika Jean-Luc Lagarce.¹⁴⁸ Proběhla zde i světová premiéra další autorské hry napsané pro plzeňský soubor *Poslední kšeft*, výjimečné tím, že šlo o první koprodukční projekt plzeňské činohry, ta při tvorbě inscenace spolupracovala se souborem Činoherního studia v Ústí nad Labem. Autor hry, Jan Antonín Trnka zasadil děj do drsného prostředí severních Čech, ústředními motivy byly hlavně psychologické a sociální problémy spojené s užíváním drog.¹⁴⁹ Druhou světovou premiéru sezóny nabídlo Velké divadlo, kde bylo nazkoušeno melodrama *Modrovous (Sir Halewyn)* vlámského autora Michela de Ghelderoda. Ten se při psaní hry inspiroval známou středověkou legendou.¹⁵⁰

¹⁴⁵DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 116–117.

¹⁴⁶ Poprvé tento titul uvedla v roce 2011 v Činoherním studiu Ústí na Labem.

¹⁴⁷DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 116–117.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 117.

¹⁴⁹ČEPEK, Vladimír. *Poslední kšeft*. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2019, **XVII**(2), s. 12–13.

¹⁵⁰ŠPALOVÁ, Marie. *V Modrovousovi drtí smrt v dlani lásku hned od začátku*. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2018, **XVI**(5), s. 18–19.

Sjednocujícím tématem sezóny byla moc a její podoby.¹⁵¹ Dramaturg Vladimír Čepek prohlásil, že výběr sjednocujícího tématu inspiroval hlavně motiv Molièrový komedie *Tartuffe*, v níž hlavní „hrdina“ touží po moci a majetku.¹⁵²

6.6.2 Režiséři a změny v souboru

Mezi hostujícími režiséry opět figurovali zejména ti, kteří již s plzeňským divadlem v minulosti spolupracovali. Podle slov Natálie Deákové se tím potvrdila její vlastní zkušenost s plzeňským hereckým ansámblem, jenž má dobrou dynamiku a režiséři se rádi vrací k opakované umělecké spolupráci.¹⁵³

I nadále převažovali tvůrci mladší a střední generace. Znovu nabídku pohostinské režie přijali Lucie Ferenzová (*Král Ubu*), Martin Čičvák (*Tartuffe*) a Filip Nuckolls (*Povídání o pejskovi a kočičce*).¹⁵⁴ Ke známým jménům přibyl mladý režisér Tomáš Loužný (*Jenom konec světa*), který byl mimo jiné nominován na Cenu divadelní kritiky 2020 v kategorii Talent roku za svou režisérskou práci,¹⁵⁵ a další mladý tvůrce Štěpán Pácl (*Antigona*).¹⁵⁶ Sama Deáková se ve své poslední sezóně na pozici umělecké šéfky symbolicky rozloučila režii tří inscenací (*Modrovous, Poslední kšeft, Alenka v říši divů*).¹⁵⁷

Herecký soubor činohry prošel poměrně výraznými změnami. V sezóně 2018/19 ho opustili herci Jan Holík, Zdeněk Mucha, Antonín Procházka, Štěpánka Procházková Křesťanová a Ondřej Rychlý. Krátkým půlročním angažmá si v Plzni prošel Jan Nedbal. Právě kvůli odchodu mnoha členů jak v této sezóně, tak v sezónách předchozích, bylo nutno doplnit stav. Do souboru byli tedy přijati herci Matyáš Darnady a Libor Stach.¹⁵⁸ Soubor se postupně rozšiřoval i v sezóně následující, ta už však není předmětem této práce.

¹⁵¹Sezóna 2018/2019 v Divadle J. K. Tyla. In: *Plzeňoviny.cz* [online]. Plzeň, 4.9. 2018 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://plzenoviny.cz/sezona-2018-2019-v-divadle-j-k-tyla/>

¹⁵²Tamtéž.

¹⁵³Natálie Deáková: Už nejsem vstřícný divák. In: *Vizitka* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas Vltava, 27. 4. 2018, 10:00. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/natalia-deakova-uz-nejsem-vstricny-divak-7193150>

¹⁵⁴DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020, s. 116–117.

¹⁵⁵Nominace na Cenu divadelní kritiky 2020. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 25.2. 2021 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/nominace-na-ceny-divadelni-kritiky-2020>

¹⁵⁶DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020.

¹⁵⁷DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020.

¹⁵⁸Tamtéž, s. 83.

7 ZÁVĚR

V práci jsme se zaměřili na vývoj plzeňské činohry v letech 2013–2019, kdy v čele souboru stála Natália Deáková. Shrnuli jsme důležité momenty jejího působení, popsali dramaturgický vývoj a charakterizovali některé z uváděných inscenací. Analýza vybraných inscenací sloužila zejména k ilustraci hlavních uměleckých tendencí bývalé umělecké šéfký.

Předmětem práce byly umělecké cíle Natálie Deákové a prostředky využitě k jejich dosahování. Vycházeli jsme z domněnky, že se režisérka snažila o změnu uměleckého směřování činohry. Tuto hypotézu potvrzují výsledky našeho zkoumání. Dokázali jsme, že umělecké vedení v daném období pravidelně do repertoáru zařazovalo autorské hry vzniklé přímo pro soubor, a tudíž schopné reflektovat současné společenské dění i zajímavé historické události (*Škoda!*, *Plzeň 1953*, *Kabaret Burka 50 odstínů (České porno)*, *Viral* a další). Dále byly ve velkém počtu uváděny inscenace významných soudobých dramatiků (*Kráska z Leenane*, *Prátele generace X*, *Howie a Rookie Lee*, *Jenom konec světa* a další). Dalším poznatkem vycházejícím z této práce byl fakt, že o změnu směru se Natália Deáková snažila i navazováním spoluprací s tvůrci s výrazným a mnohdy odvážným rukopisem a tvůrci mladými, kteří mohli nabídnout nový a neotřelý pohled. Výraznou se jevila snaha o práci s mladším divákem, Natália Deáková intenzivně pracovala na vytvoření tradice uvádění inscenací pro dětské publikum. Za jejího působení bylo na scénách DJKT uvedeno sedm titulů cílících na dětské a dospívající publikum (*Živá voda*, *Tobiáš Lolness*, *Viral*, *Alenka v říši divů* a další).

U vybraných inscenací jsme se snažili doložit i kritické ohlasy. Během práce se však ukázalo, že u mnohých inscenací nebylo možno dohledat odborné recenze a kritiky. Máme za to, že to může být z dvou hlavních důvodů. Prvním z nich je odchod odborníka na plzeňské divadelní prostředí, profesora Viktora Viktory, z redakce *Plzeňského deníku*, kde pravidelně publikoval své recenze. Za druhé pak fakt, že divadelní kritika stojí spíše na okraji veřejného zájmu. Ubývá periodik zaměřujících se na divadelní tvorbu i prostoru pro recenze v českých denících.

Funkční období Natálie Deákové skončilo relativně nedávno a je tedy nemožné předvídat, jakým směrem se bude plzeňská činohra ubírat dále. Z reakcí diváků i režisérky samé vyplývalo, že některé snahy se nesetkaly s příliš kladným ohlasem u konzervativního plzeňského publika. V budoucnu by mohlo být zajímavé sledovat, zda umělecká činnost Natálie Deákové v Plzni otevře cestu k modernějšímu směřování činohry a k větší náklonnosti diváka k divadelním experimentům.

8 RESUMÉ

8.1 Resumé v českém jazyce

Tato bakalářská práce se zabývá vývojem činoherního souboru plzeňského Divadla J. K. Tyla (DJKT) v letech 2013–2019, tedy v době, kdy post umělecké vedoucí souboru zastávala divadelní režisérka Natália Deáková. Cílem práce bylo představit osobnost režisérky Deákové a její činnost v plzeňském činoherním souboru. Práce shrnuje hlavní umělecké a dramaturgické tendence, jež byly období let 2013–2019 nejvýraznější a charakteristické pro působení Natálie Deákové a jejích spolupracovníků v Plzni.

Text práce je rozdělen na dvě hlavní části. V první části je uveden všeobecný kontext práce; stručná historie Divadla J.K. Tyla, představení Natálie Deákové, jejích uměleckých záměrů s plzeňským činoherním souborem a okolnosti jejího působení v DJKT. Druhá část je podrobněji zaměřena na jednotlivé divadelní sezóny (2013/2014–2018/2019) a vybrané inscenace z těchto sezón, jež jsou podrobeny důkladnější analýze.

Hlavním výstupem z výzkumu bylo potvrzení premisy práce, a to té, že Natália Deáková usilovala o progresivní směřování činoherní souboru. Tohoto svého cíle se snažila dosáhnout především uváděním soudobých dramatických textů, uváděním autorských inscenací vzniklých přímo pro potřeby souboru a spoluprací s významnými a inovativními českými režiséry.

8.2 English Resumé

This Bachelor thesis deals with the development of drama ensemble of the J. K. Tyl Theatre in Pilsen in the years 2013–2019 when Natália Deáková was in its leadership. It aims to present the work of Natália Deáková and her time in the leading position of the drama ensemble of the J. K. Tyl Theatre. The main intention of the work is to present Natália Deáková's artistic goals and the ways she tried to fulfil these goals during her time in the Pilsen dramatic ensemble. To do so, the thesis generally describes individual seasons and provides analysis of a few chosen productions which serve as the best examples of the direction the dramatic ensemble pursued with Natália Deáková as its leader.

The thesis is divided into two main parts. The first part briefly covers the history of the J. K. Tyl Theatre, introduces the work of Natália Deáková and the generally describe her time in Pilsen dramatic ensemble. The second part focuses on the description of individual theatre seasons and analyses some productions to illustrate the main points of the work.

The main premise of the work is that, while working in Pilsen's dramatic ensemble, Natália Deáková tried to establish a strong and modern repertoire following the trends in contemporary theatre. This premise was confirmed by the conducted research. The research proved that Natália Deáková was fulfilling her goals by putting contemporary drama plays on stage and collaborating with interesting theatre directors who have an innovative outlook on theatre.

9 SEZNAM LITERATURY

9.1 Sekundární literatura

BÜCHNER, Georg. *Dílo*. Praha: Odeon, 1987.

BÜCHNER, Georg a KUNDERA, Ludvík. *Leonce a Lena, Vojcek*. Praha: Artur, 2006. ISBN 80-86216-82-9.

DVOŘÁK, Jan. *Malý slovník managementu divadla: příručka pro organizátory, producenty, manažery, produkční, studenty a adepty studia divadla, kultury a umění*. Praha: Pražská scéna, 2005. ISBN 80-86102-49-1.

HORŮNEK, Zdeněk. *Úvod do praktické dramaturgie*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2009. ISBN 978-8086928-59-3.

LJUBKOVÁ, Marta et kol. *Šťastná generace: Režiséři z alterny*. Praha: Pražská scéna, 2013, s. 205-220. ISBN 978-80-86102-86-3.

SKÁLA, Adam. *Dějiny města Plzně 3: 1918-1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018. ISBN 978-80-87911-07-5.

ŠTĚPÁNEK, Vladimír. *90 let stálého českého divadla v Plzni*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1955.

ČEPEK, Vladimír. Poslední kšeft. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2019, **XVII**(2).

DEÁKOVÁ, Natália. "Divadlo vychází ze života a do života se vrací." *Divadelní revue DJKT*. 2016, **XIV**(4).

DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2010–2015: Almanach DJKT*. Plzeň, 2015.

DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA, P.O. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2015–2020: Almanach DJKT*. Plzeň, 2020.

MACHALICKÁ, Jana. Plzeňský Sekal otevírá i téma žen. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 2013, **XXVI**(42), s. 8. ISSN 0862-5921.

MACHALICKÁ, Jana. Fantaskní Vojcek by mohl změnit směr. *Lidové noviny*. 2015, **XXVIII**(245), s. 7. ISSN 0862-5921.

ŠPALOVÁ, Marie. V Modrovousovi drtí smrt v dlani lásku hned od začátku. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2018, **XVI**(5), 18-19.

ŠPALKOVÁ, Gabriela a ANDERLE, Jan. Dva pohledy na Vojcka. *Mladá Fronta DNES: Plzeňský kraj*. 2015, **XXVI**(255), 18. ISSN 1210-1168.

ŠPIČKOVÁ, Klára. Buďme veselí, i kdyby všeli. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(3), s. 21.

ŠPIČKOVÁ, Klára. Chcete být šéfem? Jeďte radši na chatu! *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(3), s. 19.

ŠPIČKOVÁ, Klára. Přátelé generace X. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň, 2014, **XII**(4), s. 20–21.

ŠPIČKOVÁ, Klára. Příběh jednoho snu. *Divadelní revue DJKT*. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015, **XIII**(2), s. 25–26.

ŠPIČKOVÁ, Klára. *Vojcek*. Divadelní program. Činohra Divadla J.K. Tyla v Plzni, premiéra 17.10. 2015. Plzeň: Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, 2015.

9.3 Elektronické zdroje

Apolena Veldová. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/veldova-apolena>

BARTOŠ, Josef, KOVÁŘOVÁ, Stanislava a TRAPL, Miloš. *Osobnosti českých dějin*. Olomouc: Alda, 1995. s. 358-359. ISBN 80-85600-39-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a5746590-c6c3-11e6-b22f-5ef3fc9ae867>

Bob a Bobek (2016). In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/bob-a-bobek>

Bůh masakru. In: *I-Divadlo.cz: Činohra - Alternativa - Muzikál* [online]. Praha: Thaleia, z.s., 2003 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-jktyla/buh-masakru>

Divadelní zápisník [rozhlasový pořad]. ČRo – Plzeň, 31. 10. 2015 09:40. Dostupné z: <https://prehravac.rozhlas.cz/audio/3503673>

DJKT sází na téma youtuberů. Inscenace Viral ale nebude jen pro teenagery. In: *QAP.cz* [online]. Plzeň, 2010, 2.11. 2017 [cit. 2021-04-06]. Dostupné z:

<https://www.gap.cz/kultura/divadlo/object/djkt-sazi-na-tema-youtuberu-inscenace-viral-ale-nebude-jen-pro-teenagery-92687/dokument.htm>

DOMBROVSKÁ, Lenka. Martina Schlegelová: Jsem docela nudný člověk. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 2.5. 2017 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/martina-schlegelova-jsem-docela-nudny-clovek>

FLEYBERKOVÁ, Klára. Chybí tu touha po extravaganci, říká divadelní režisér Thomas Zielinski. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, 2003, 20.3. 2014 [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/chybi-tu-touha-po-extravaganci-rika-divadelni-reziser-thomas-zielinski-222542>

Historie činohry. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/historie-cinohry>

Historie divadelnictví v Plzni. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/historie-divadelnictvi-v-plzni>

Historie divadla. In: *Činoherní studio* [online]. [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.cinoherak.cz/cs/divadlo/historie-divadla/>

Host: divadelní a rozhlasová režisérka Natália Deáková. Moderuje Jiří Holoubek. [rozhlasový pořad]. ČRo – Dvojka, 22.3. 2017 11:05. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/imaginarni-svet-ve-vasi-hlave-dokaze-vytvorit-pouze-rozhlas-rika-reziserka-7464380>

HULEC, Vladimír. Dočasným ředitelem DJKT by měl být Ilja Racek. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 9.4.2013 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/docasnym-reditelem-djkt-by-mel-byt-ilja-racek>

JOSEFOVÁ, Hana. Natália Deáková: Chceme i artové hry, ale dbáme na vyváženost. In: *Plzeňský deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 5.12.2017 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/natalia-deakova-chceme-i-artove-hry-ale-dbame-na-vyvazenos-20171205.html

Johana Němcová. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/johana-nemcova>

KABARET BURKA ANEB Z ČESKÝCH LUHŮ A HÁJŮ (2016). In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/kabaret-burka>

KAČER, Miroslav a OTRUBA, Mojmir. *Josef Kajetán Tyl*. Praha: Orbis, 1959, s. 24-25. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:af00c770-866c-11e2-b238-005056827e52?page=uuid:d8b1253b8c39a29ea4e7eec27e73353f>

Klára Špičková - životopis. In: *Národní divadlo moravkoslezské* [online]. Ostrava: SE-MO Data, 2010 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/osoba/410-spickova-klara.html>

KRIEGEROVÁ, Eva. Divadelní hra Plzeň 1953 odhaluje pohnuté události z historie města. In: *Město Plzeň* [online]. 2.11.2015 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.plzen.eu/o-meste/aktuality/aktuality-z-mesta/divadelni-hra-plzen-1953-odhaluje-pohnute-udalosti-z-historie-mesta.aspx>

MgA. Natália Deáková. In: *DJKT* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/mga-natalia-deakova>

MARTINOVSKÝ, Ivan et al. *Dějiny Plzně v datech od prvních stop osídlení až po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004, s. 453 - 454. ISBN 80-7106-723-7. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:59e44540-f6f6-11e8-bc37-005056827e51?page=uuid:de6a2ed0-504f-11e9-918e-5ef3fc9ae867>

MATUŠOVÁ, Sára a Michal TOMEŠ. Herectví v rozhlasových hrách přestane být v budoucnu tak naivní, jednoznačné a schematické, myslí si Natália Deáková. In: *Český rozhlas* [online]. 23.3.2017 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://prixbohemia.rozhlas.cz/herectvi-v-rozhlasovych-hrach-prestane-byt-v-budoucnu-tak-naivni-jednoznacne-a-7686189>

Natália Deáková. *I-Divadlo.cz: Činohra - Alternativa - Muzikál* [online]. Thaleia, z.s, 2003 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/profily/natalia-deakova>

Natália Deáková bude šéfkou činohry DJKT. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 12.4.2013 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalia-deakova-bude-sefkou-cinohry-djkt>

Natália Deáková: Už nejsem vstřícný divák. In: *Vizitka* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas Vltava, 27. 4. 2018, 10:00. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/natalia-deakova-uz-nejsem-vstricny-divak-7193150>

Nominace na Ceny divadelní kritiky 2020. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 25.2. 2021 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/nominace-na-ceny-divadelni-kritiky-2020>

Ondřej David - Životopis. In: *Národní divadlo moravskoslezské* [online]. Ostrava: SE-MO Data, 2010 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/osoba/1494-david-ondrej.html>

Online festival Prix Bohemia Radio zná vítěze 36. ročníku. In: *Český rozhlas* [online]. 14.10.2020 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://prixbohemia.rozhlas.cz/online-festival-prix-bohemia-radio-zna-viteze-36-rocniku-8339868>

OTAVA, Martin. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2014* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocnizpravy/category/6>

OTAVA, Martin. *Divadlo J. K. Tyla: Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2015* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2016. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocnizpravy/category/6>

RACEK, Ilja. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2013* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2014. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vyrocnizpravy/category/6>

RAUS, Jan. Natália Deáková: Jakého diváka si vychováme, takový bude. In: *Divadelní noviny* [online]. 6.10.2016 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalie-deakova-jakeho-divaka-si-vychovame-takovy-bude>

Sezóna 2018/2019 v Divadle J. K. Tyla. In: *Plzeňoviny.cz* [online]. Plzeň, 4.9. 2018 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://plzenoviny.cz/sezona-2018-2019-v-divadle-j-k-tyla/>

Schimmelpfennig, Roland. In: *Divadelní, literární, audiovizuální agentura, z. s.* [online]. Praha [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/3d/item/204-schimmelpfennig-roland>

SOPROVÁ, Jana. Buďme veselí. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 22.9. 2014 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/divadlo-j-k-tyla-v-plzni-flamendr-recenze>

Současnost DJKT. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/soucasnost>

ŠALDOVÁ, Lenka. Vojevůdce přichází nahý. In: *Divadelní noviny* [online]. 24.11.2015 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/divadlo-j-k-tyla-plzen-nove-divadlo-vojevudce-recenze>

ŠPALKOVÁ, Gabriela. Robin Hood jako nesmyslný happening v balkánských rytmech. In: *I-Divadlo.cz: Činohra - Alternativa - Muzikál* [online]. Praha: Thaleia, z.s, 2003 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/robin-hood-jako-nesmyslny-happening-vbalkanskych-rytmech>

ŠPALKOVÁ, Gabriela. Změny ve vedení DJKT v Plzni. In: *I-DN.cz* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 4.6.2018 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/zmeny-ve-vedeni-djkt-v-plzni>

TRENSKÝ, Pavel. Nihilistova přitažlivost: Průřez tvorbou Martina McDonagha. *Svět a divadlo: časopis o světě divadla a divadle světa*. Praha: Divadelní ústav, 2004, **XV**(4), 40-52. ISSN 0862-7258. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:86c6c491-df96-11e5-afd2-5ef3fc9ae867?page=uuid:24a61680-dfb4-11e5-ac59-005056825209&fulltext=mcdonagh>

TRENSKÝ, Pavel. Theatertreffen 2007. *Svět a divadlo: časopis o světě divadla a divadle světa*. Praha: Divadelní ústav, 2007, **18**(5), 39-72. ISSN 0862-7258. Dostupné také z: <https://ndk.cz/view/uuid:df1cd0a0-c6c6-11e5-bef4-005056827e51?page=uuid:a5e594f0-c6cd-11e5-9e8a-005056825209&fulltext=Theatertreffen%202007>

VEDRAL, Jan. Skryté chvění Natálky Deákové. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha, 6.10.2016 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/natalie-deakova-jakeho-divaka-si-vychovame-takovy-bude>

Viral (adjective). In: *Cambridge Dictionary* [online]. Cambridge University Press. [cit. 15.5.2012]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/viral>

VIRAL: Lajkuj! Sdílej! In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň: Divadlo J. K. Tyla, 2015 [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/viral>

Vojcek se stal sukcesem měsíce: Rozhovor. In: *DJKT.eu* [online]. 30.11.2015 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/vojcek-se-stal-sukcesem-mesice-divadelnich-novin>

Výsledky Prix Bohemia Radio 2013. In: *Český rozhlas* [online]. 28.5.2013 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://prixbohemia.rozhlas.cz/vysledky-prix-bohemia-radio-2013-6671003>

ZÁBRANSKÝ, David. Výlet do Plzně. In: *Divadelní noviny* [online]. Praha: Společnost pro Divadelní noviny, 5.10. 2014 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/vylet-do-plzne>

ZEMANČÍKOVÁ, Alena. Plzeň 1953 a Masaryk se smyčkou na krku. In: *Deník Referendum* [online]. Brno: Vydavatelství Referendum, 7.3.2016 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/22492-plzen-1953-a-masaryk-se-smyckou-na-krku>

Zřizovací listina. In: *DJKT.eu* [online]. Plzeň, 2015, 2.10. 2017 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/zrizovaci-listina>

Zuzana Burianová. In: *Zuzanaburianova.net* [online]. Praha [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.zuzanaburianova.net/>

10 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Seznam zkratk

DJKT – Divadlo Josefa Kajetána Tyla

DAMU – Divadelní fakulta múzických umění

SKUTR – Skupina Kukučka Trpišovský

Příloha č. 2

Rozhovor s Natálií Deákovou

1. Co zahrnuje práce uměleckého šéfa souboru v oblastním divadle?

Obecně je podstatou práce uměleckého šéfa – tak jak to pojmenování té funkce naznačuje – zajistit co nejkvalitnější umělecké směřování divadla. V první řadě formuje soubor, tedy snaží se o jeho vyváženost (věkovou, typovou) a zároveň různorodost, aby si herci mohli být vzájemně inspirací.

Na toto formování a taky pak na umělecké výsledky souboru mají výrazný vliv režiséři, které umělecký šéf zve ke spolupráci. A taky samozřejmě výběr titulů k inscenování – na nich ale spolupracuje s dramaturgy; v ideálním případě dává šéf impulsy jak dramaturgům, tak sám přichází s nápady na tituly, případně dramaturgizace, navrhuje, koho oslovit s nabídkou napsání hry nebo iniciuje nové překlady.

V oblastním divadle je tato funkce specifická tím, že na rozdíl třeba od Prahy by měl víc dbát na specifika regionu a do jisté míry je reflektovat. V mém případě to bylo např. iniciování napsání her *Škoda, Plzeň 1953*, *Počestné paní plzeňské...*

2. Jaký byl rozdíl mezi prací v Činoherním studiu v Ústí nad Labem a poté v Plzni?

Tady narážíme právě na specifika regionu i na specifika konkrétního obcenstva nebo tzv. divácké obce. Hlavní rozdíl byl především v tom, že ústecký region je jak rázem krajiny, tak obyvatel poněkud „drsnější“, temnější, má za sebou velmi divokou historii. Možná toto vše je někde v prazákladech důvodu, proč zrovna v Ústí není klasické kamenné činoherní divadlo, ale divadlo studiové. Toto samo o sobě počítá s větším hledačstvím při výběru titulů i samotném inscenování. Tento přístup k divadlu je daný právě označením „studio“ a je tak přítomný od počátků této scény – a tak promlouvá i k divákům, vychovává si ho k určitému vnímání divadla a potažmo společnosti.

Takže rozdíl je především v divácích a v tom, co si vůči nim „můžete dovolit“. Než jsem nastoupila, bylo Ústí pověstné v uvádění zcela nových, nevyzkoušených her, syrových, nekompromisních. Divák byl tedy připraven na experimenty, na netradiční postupy, otevřený novinkám světové i české dramatiky.

Plzeň je oproti tomu městem s velmi konzervativním divákem, který se této otevřenosti ještě musí „učit“. Stejně jako v Ústí to ale vychází z divadelní historie této scény a ta zase vychází z charakteru krajiny, její historie, potažmo z charakteru místního obyvatelstva.

3. Co byste řekla, že bylo typické pro plzeňskou činohru (soubor i její diváky) před Vaším nástupem ?

Asi právě ten zmiňovaný konzervativismus – jak v repertoáru, tak v inscenačních postupech. Oboje jsem se snažila změnit – repertoár občerstvit autorskými kusy psanými pro náš soubor (*Škoda, Plzeň 53, Kabaret Burka, Viral*, „domácí“ úprava hry *Vila Verdi*), dramaturgiemi, opět vznikajícími přímo „na tělo“ souboru (*Mefisto, Linie krásy, Talentovaný pan Ripley...*), inscenační postupy oživit přizváním renomovaných současných režisérů (SKUTR, Marian Amsler, Martin Čičvák, Michal Vajdička, Adam Svozil, Tomáš Loužný...) Taktéž se za mého působení o něco málo omladila i skladba diváků, z čehož mám asi největší radost.

4. Měla jste před nástupem do Plzně nějaká očekávání, a pokud ano, naplnila se? Nebo byla naopak diametrálně odlišná od reality?

Neměla jsem velká očekávání, protože ta pak většinou vedou ke zklamání. Ale asi jsem čekala, že celý ten proces jisté modernizace půjde hladčeji a nebude mít tolik odpůrců z řad letitých abonentů.

5. Jaké byly Vaše cíle s uměleckým souborem? Máte pocit, že jste jich dosáhla?

Práce se souborem je nekonečný proces, který se těžko hodnotí. Jakmile totiž vybudujete soubor dle svých představ, tak někdo otěhotní, někdo dostane nabídku z Prahy... A jde se zase od začátku. Chtěla jsem soubor omladit a posílit silnými hráči, což se povedlo, ale řada z nich byla bohužel tak dobrá, že se buď ohřála jen velmi krátce (Jan Nedbal, Pavel Neškudla), nebo jen několik sezón (Ondřej Rychlý, Jan Holík). Někteří z nich ale zůstali oporami souboru dodnes, například Andrea Mohylová, Zuzana Ščerbová, z Apoleny Veldové se dokonce stala šéfkou.

6. Jakým způsobem byl sestavován repertoár jednotlivých sezón?

S dramaturgy jsme se snažili přes nutnou různorodost repertoáru regionálního divadla (jediné činohry v kraji) myslet na zaštiťující téma, které by nějak spojovalo všech zpravidla 9 titulů sezóny.

7. Které okamžiky, nebo třeba jednotlivé inscenace, Vám pro Vaše působení přišly nejvíce určující, zásadní?

Určitě nejzásadnější byla první spolupráce se souborem, a to na inscenaci *Je třeba zabít Sekala*. Tehdy jsem si uvědomila jeho mimořádný herecký potenciál a rozhodla se přijmout nabídku funkce uměleckého šéfa – zdálo se mi to jako velká příležitost, pracovat kontinuálně s tímto souborem a jeho potenciál rozvíjet.

Pak to byla premiéra inscenace *Vojcek*, kdy se zase projevil zmiňovaný konzervativismus letitých abonentů a jejich neochota přijmout nové divadelní postupy. Zarazilo mě, jak nekompromisně odmítavě inscenaci přijali – na rozdíl od kritiků a mladého publika, tam byly reakce velice pozitivní až nadšené.

A zásadní byla i derniéra *Caliguly* – představení se v ten den hrálo „na volno“ a hlediště bylo plné mladých lidí, velmi spontánně a živě reagujících. To bylo pro mě dobré znamení, že se věci aspoň částečně hýbou správným směrem.

8. Co považujete za největší úspěch svého působení v Plzni?

To, že se, alespoň částečně, omladilo publikum. Pak to, že se mi povedlo do Plzně přizvat výjimečné tvůrce mladé a střední generace, jak z řad režisérů, tak výtvarníků i hudebníků. Když nepočítám výše zmiňované herce.

9. Jaké byly největší výzvy, kterým jste jako umělecká šéfka musela čelit?

Opět – omlazení publika. A taky ten konzervatismus, který by se dal nazvat až radikálním, ve srovnání s jinými regionálními městy, v nichž jsem měla možnost režirovat.

10. Za Vašeho působení přestala fungovat scéna Komorního divadla a otevřela se Nová a Malá scéna DJKT. Měla tato událost vliv na Vaši režisérskou a „manažerskou“ práci?

Měla, přímo zásadní. Nová scéna je sice kapacitou diváků jen o něco málo větší, než bylo Komorní divadlo, ale prostorově je to nesrovnatelné. Hry, které by fungovaly v Komorním divadle, nemají zpravidla na Nové scéně šanci. Takže to především ovlivnilo dramaturgii. Malá scéna a Klub Komorního divadla jsou v podstatě podobně „studiovými“ scénami, takže tam ten rozdíl nebyl až tak velký.

11. Vnímala jste nějak fakt, že DJKT zaštit'uje čtyři soubory – kromě činohry i balet, opera a muzikál.

Samozřejmě, být v divadle s dalšími třemi soubory vyžaduje mnohem větší přizpůsobivost, než když jste v divadle jediným souborem. Dělíte se s ostatními jak o finance, tak o diváka, propagace musí být jednotná pro všechny soubory, tituly se musí vzájemně doplňovat atd.

12. Jaký význam pro Vás má umělecká kritika? Měla jste někdy během působení v Plzni pocit, že Vám odborná veřejnost nepřeje?

Samozřejmě, že má velký význam, pokud je kritik kompetentní a vážíte si jak jeho odbornosti, tak rozhledu. V ten moment si z kritiky berete ponaučení, přemýšlíte nad ní, i když vás může třeba ranit. Pokud je kritika nekompetentní, tak vás to jediné štve. Hlavně z toho důvodu, že neznalý divák často nekompetentnost nepozná, nechá se kritikou ovlivnit a na představení pak nepůjde. A pak taky proto, že divadlo je záležitostí pomíjivou a jediné, co po něm zbude, jsou fotografie a právě kritiky.

A nepřála nám hlavně plzeňská kritika. Měli jsme (nejen činohra) jednoznačný pocit, že cokoli, co nevyhovuje zcela konzervativnímu vkusu místní kritičky, smete nekompromisně ze stolu. Naštěstí se v tomto přístupu zcela jednoznačně projevila omezenost jejího rozhledu i zmiňovaná nekompetentnost, kritiky často obsahovaly faktické chyby, jasně odhalující nedostatečnost kritiččiny profesionality.

13. Za Vašeho působení hostovala v Plzni velká jména české režie. Jak jste hosty vybírala, bylo těžké dohodnout spolupráci a odmítl někdo pozvání?

Snažila jsem se vybírat hlavně už zkušené režiséry z mé generace – tedy ani ne příliš mladé, ani ne příliš staré, aby měli dost zkušeností a zároveň pořád mladý, svěží pohled na divadlo i svět. Aby uměli dělat tzv. moderní činohru – tedy aby uměli detailně pracovat s hercem a zároveň si byli vědomí síly výtvarné a hudební složky.

Mrzí mě, že nabídku z důvodu velké pracovní vytíženosti nepřijal Jiří Havelka, to by mě opravdu zajímalo, jak by si porozuměl se souborem a co by tato spolupráce přinesla. Právě proto, že je autorským režisérem a vyžaduje od herce jistý nadstandartní (autorský) vklad do své herecké práce.

A taky mě mrzí, že nabídku nepřijal ani J. A. Pítínský, což je sice režisér starší generace, ale velký tvůrce s velmi mladým vnímáním divadla, režisér velkého divadelního gesta. Ten ji odmítnul, protože se mu už nechtělo cestovat tak daleko – žije na Moravě.

Přesvědčit ostatní nebylo tak složité, známe se, navzájem se sledujeme a myslím, že si i fandíme, takže „ukecat je“ šlo poměrně snadno.

14. Ředitel DJKT, Martin Otava, mimo jiné k Vašemu odchodu řekl, že „Byl čas na názorovou výměnu ve vedení. Divadlo se vydalo novým směrem a cítím potřebu komentovat jeho vývoj s jiným člověkem“. Vnímala jste to podobně?

Vnímala jsem to spíše tak, že jsme se s ředitelem, při vší úctě a respektu, ve vnímání směřování činohry rozcházel. Ustrnutí mým důvodem k odchodu – podotýkám, že byl z mé iniciativy – rozhodně nebyl. Tím byla spíše touha po větší tvůrčí svobodě.

15. V DJKT máte stále post kmenové režisérky, co to pro Vás znamená?

Znamená to pokračování v dlouhodobé práci se souborem, který mám ráda, aniž bych byla nadále zodpovědná za jeho celkové umělecké směřování a taky všechnu tu úřednickou a organizační agendu kolem.

16. V čele souboru Vás vystřídala Apolena Veldová, jak jste tuto změnu vnímala? Sledujete dění v plzeňské činohře nebo si radši udržujete odstup?

Umělecký šéf se hledal relativně dlouho, pomáhala jsem řediteli tím, že jsem mu dávala nějaké tipy, on si je ověřil a pak usoudil, že mu nikdo z kandidátů nevyhovuje tak, aby naplnil jeho představy. Apolenu si zvolil z provozních důvodů a já byla jedna z těch, kteří mu toto řešení, v tu dobu alespoň prozatímní, navrhovali. Ředitel se nakonec rozhodl pro Apolenu a funkci jí udělil na dva roky s tím, že se uvidí, jak obstojí. Těžko cokoli glosovat, myslím, že umělecký šéf potřebuje aspoň ty dvě sezóny, aby se jeho práce mohla hodnotit. To je momentálně ztížené tím, že celý jeden rok šefování Apoleny probíhá v naprosto neregulérních pandemických podmínkách.

A dění sleduji, ale s dostatečným odstupem, abych Apolenu neovlivňovala víc, než je zdrávo.

Příloha č. 3

Fotografické přílohy

MgA. Natálie Deáková. Zdroj: <https://www.djkt.eu/mga-natalia-deakova>

Snímek z inscenace *Bůh masakru*. Zdroj: <https://www.djkt.eu/buh-masakru-le-dieu-du-carnage>

Snímek z inscenace *Flamendr*. Zdroj: <https://www.djkt.eu/flamendr>

Snímek z inscenace *Škoda!* Zdroj: <https://www.djkt.eu/skoda>

Snímek z inscenace *Vojcek*. Zdroj: <https://www.djkt.eu/vojcek>

Snímek z inscenace *Plzeň 1953*. Zdroj: <https://www.djkt.eu/plzen-1953>

Snímek z inscenace *Viral*. Zdroj: <https://www.djkt.eu/viral>